

VIEREMÄ

Hyvinvoinnin vuosiraportti

2024

Hyväksytty kunnan valtuustossa 26.5.2025

Sisältö

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen s. 3
- Kuntastrategian hyte-tavoitteet s. 4
- Hyte-tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi s. 5-15
 - Asukaslähtöisyys s. 5
 - Osallisuusindikaattoreita s. 6-7
 - Elinolo-indikaattoreita s. 8
 - Hyvinvoiva kuntalainen s. 9-15
 - Kulttuuritoimen asiakastyytyväisyyskysely s. 11
 - Elämänlaatuindikaattoreita s. 13
- Päihdetilannekysely s. 16-24
- Mielenterveys- ja sairastavuusindeksi s. 25-26
- Liikuntaneuvonta s. 27-28
- MOVE!-Mittaukset s. 29-31
- Hyte-kerroin tilastot s. 32-37
- Hyvinvointiraportin yhteenveto s. 38
- Pohjois-Savon hyvinvoinnin kehitys väestöryhmittäin s. 39-40

HYVINVOIVA
— **VIEREMÄ** —

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle (Terveydenhuoltolaki 12 §).
- Laaja hyvinvointikertomus valmistellaan kerran valtuustokaudessa.
- Laaja hyvinvointikertomus 2021-2025 hyväksyttiin valtuustossa 33 § 6.6.2022 .
- Vuosiraportissa 2024 tarkastellaan hyvinvointitavoitteiden toteutumista sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön toimenpiteitä.
- Vuosiraporttiin 2024 on päivitetty hyvinvointikertomuksessa olevat indikaattoritiedot niiltä osin kuin uutta tietoa on ollut saatavilla.
- Raportti esittelee painopistealueen kerrallaan ja loppuun on koottu HYTE-kertoimeen vaikuttavat mittarit sekä lyhyt yhteenveto. HYTE-kerroin kuvastaa kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä ja sen mukaan määräytyy kunnille maksettava terveydenedistämisen valtionosuus.

Kuntastrategian hyte-tavoitteet

Asukaslähtöisyys

- Kuntalaisia kuullaan ja heidän näkökantansa huomioidaan päätöksenteossa. Kuntalaisia kannustetaan osallistumaan oman elinympäristönsä kehittämiseen ja yhteisöllisyyden lisäämiseen.

Hyvinvoiva kuntalainen

1. Päivittäisen elämisen palvelut ovat korkeatasoisia ja kätevästi kaikkien saavutettavissa.
2. Liikuntapaikat ovat ajanmukaisia ja hyvässä kunnossa.
3. Luontoon pääsemistä ja siellä tapahtuvaa turvallista liikkumista edistetään.
4. Vieremän kunnan ilmasto-ohjelmassa esitetään kunnan ilmastotavoitteet ja niiden mittaaminen selkeästi. Ilmasto-ohjelmalla mahdollistetaan ilmastotavoitteiden ja elinkeinoelämän tarpeiden kestävä yhteensovittaminen.
5. Kulttuuripalvelut ovat asukaslähtöisiä, monipuolisia ja kaikkien saatavilla.
6. Kuntalaisilla on mielekästä tekemistä ja mahdollisuus kokoontua turvallisessa ympäristössä vapaa-aikanaan.
7. Terveet elämäntavat (päihteetön elämä, toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen)
8. Uudet kuntalaiset otetaan ystävällisesti vastaan ja heidän kotoutumisestaan huolehditaan.

Asukaslähtöisyys

Tavoite	Toimenpide	Arviointimittari	Toteutuminen
Osallisuuden lisääminen	Osallistava budjetointi	Osallistavan budjetoinnin ehdotukset	Osbu ideoita oli 62. Valittiin ikärajatön musiikkitapahtuma Vieremä Kesäfest.
	Kylä- ja yhdistysparlamentin ja Hyvinvointifoorumin järjestäminen	Toteutuneet kokoontumiset	Kylä- ja yhdistysparlamentti kokoontui vuoden aikana 5 Kertaa. Vuoden alussa järjestettyyn Hyvinvointifoorumin osallistui 40 henkeä.
	Kuntalaismielipiteen hyödyntäminen päätöksenteossa ja suunnittelutyössä	Kuntalaiskyselyt	Vapaa-aikatoimen asiakastyytyväisyyskysely toteutettu lokakuussa 2024
Elinympäristön kehittäminen	Parannetaan liikenneväylien turvallisuutta ja kehitetään kevyen liikkumisen olosuhteita	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65v. Täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä kohden.	2021 411,9 2022 330,7 2023 144,6 Muutos -56,27%
		Toimenpiteet, joilla helpotettu kevyen liikkumisen olosuhteita	Kuntalaisten on ollut mahdollista noutaa maksuttomasti sepeä Y-talolta.
	Parannetaan liikenneturvallisuutta koordinoitusti	Liikenneturvallisuustyöryhmän kokoontumiset	2 kertaa, vuoden 2024 aikana

Osallisuusindikaattoreita

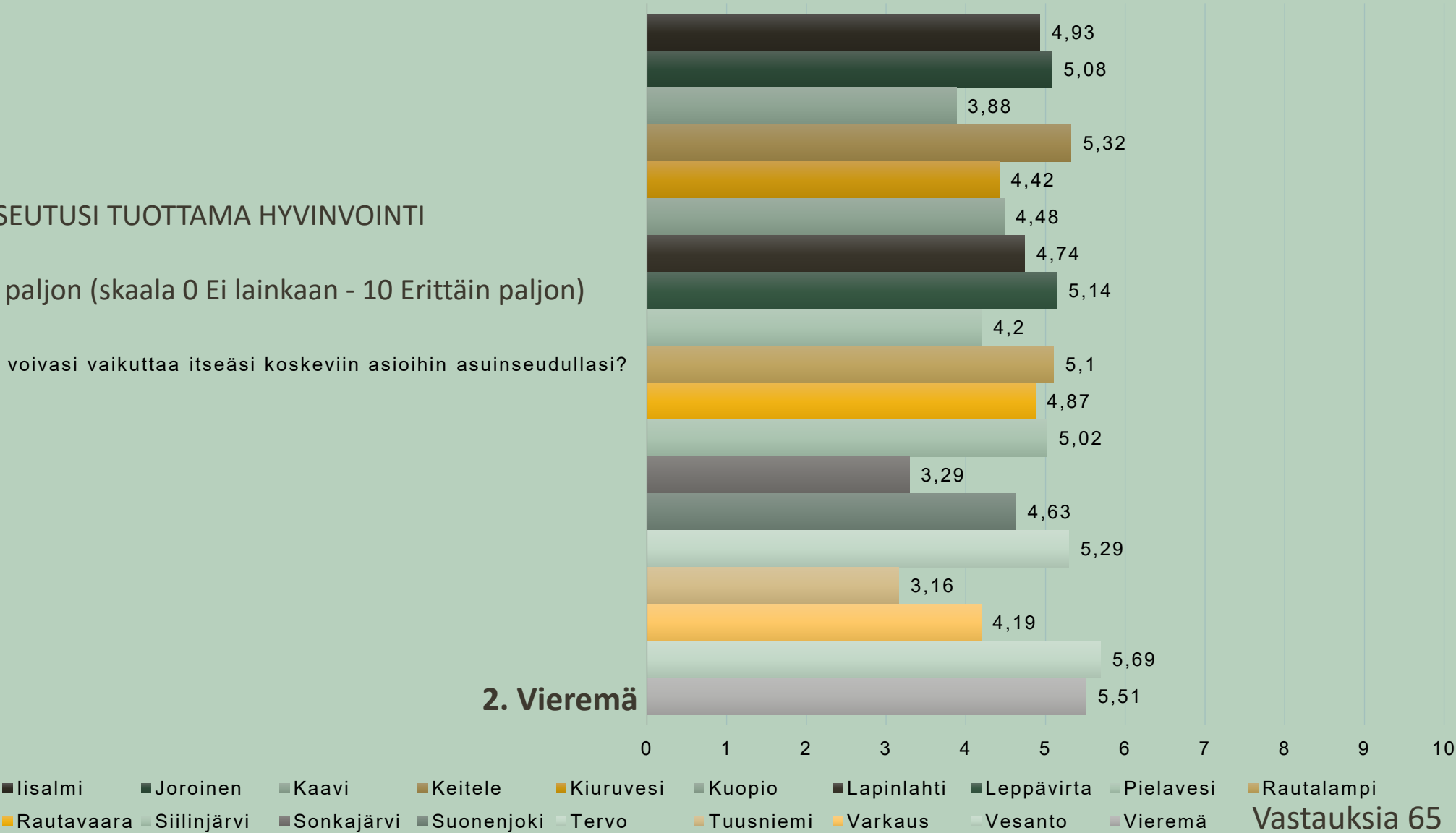
-Kokemuksellinen hyvinvointikysely (2024)

ASUINSEUTUSI TUOTTAMA HYVINVOINTI

Kuinka paljon (skaala 0 Ei lainkaan - 10 Erittäin paljon)

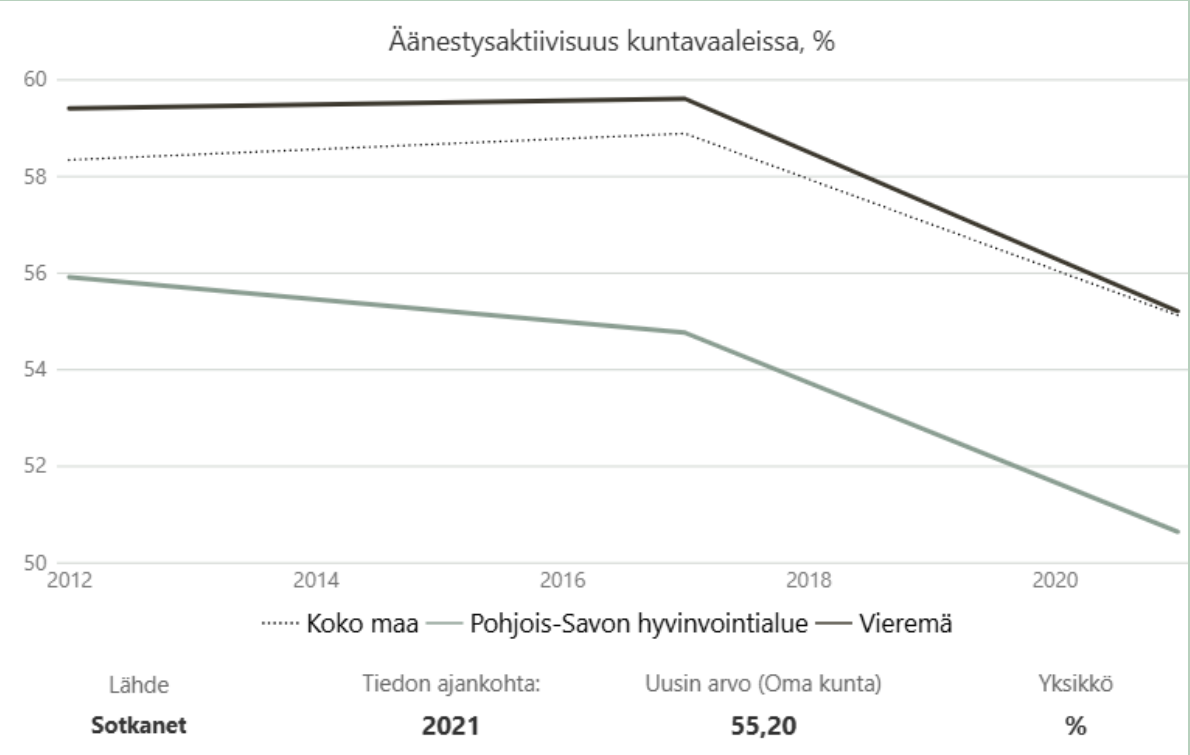
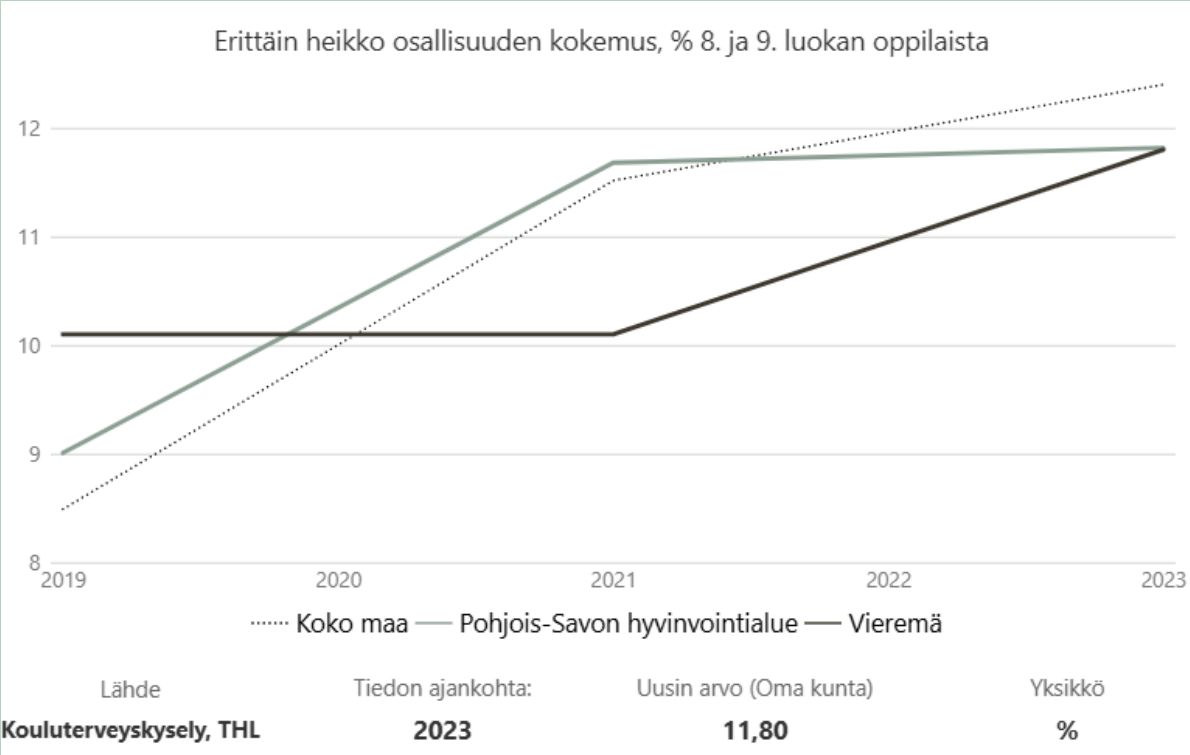
...tunnet voivasi vaikuttaa itseäsi koskeviin asioihin asuinseudullasi?

2. Vieremä

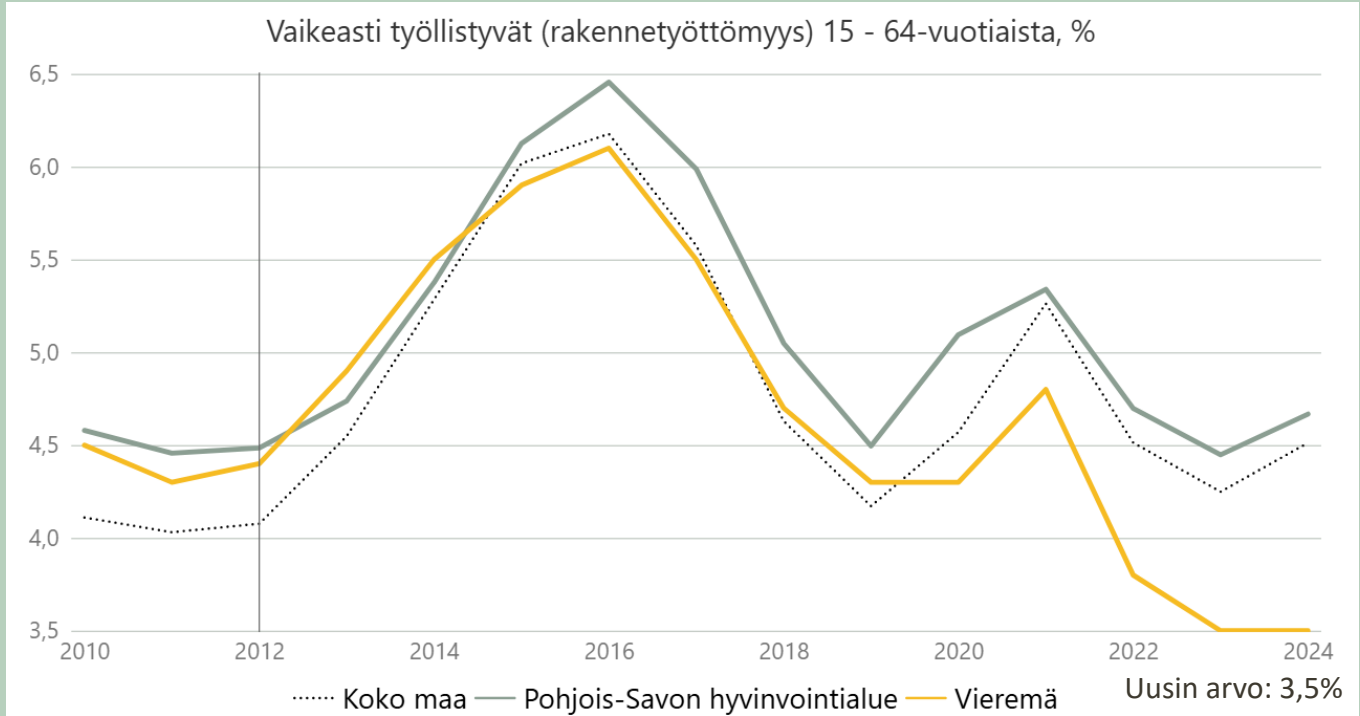

Osallisuusindikaattoreita

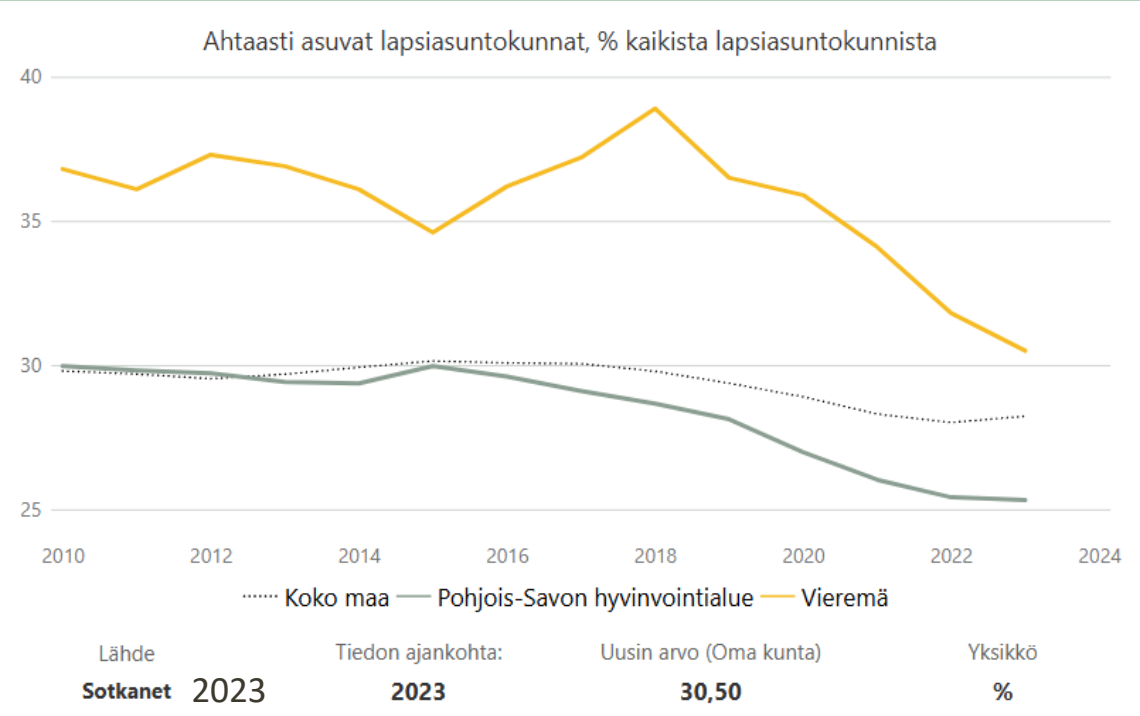
- Sotkanet (2021)
- Kouluterveyskysely (2023)

Elinolo-indikaattoreita

Lähde: Sotkanet 2024

Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huonelukuun.

Hyvinvoiva kuntalainen

Tavoite	Toimenpide	Arviointimittari	Toteutuminen
Päivittäisen elämisen palvelut ovat korkeatasoisia ja kaikkien saavutettavissa	Kehitetään esteettömyyttä ja huomioidaan erityisryhmät järjestetyssä toiminnassa	LIITU-esteettömyys- ja turvallisuuskävelyn toteutuminen	Toteutettu edellisen kerran vuonna 2022. Seuraava kerta sovittu 2025 keväälle/syksylle.
		Erityisryhmille kohdennettujen liikuntaryhmien määrä	Soveltavan liikunnan ohjattuja liikuntaryhmiä 4 / vko.
	Palveluliikenne järjestetään siten, että se kattaa monipuolisesti asiakkaiden tarpeita	Pali-liikenteen toteutuminen	Vuoden 2024 aikana paliliikenne toteutui säännöllisesti viikoittain.
Liikuntapaikat ovat ajanmukaisia ja hyvässä kunnossa	Noudatetaan ajantasaista liikuntapaikkojen kehittämissuunnitelmaa	Kehittämissuunnitelman mukaisten toimenpiteiden toteutus.	Kuntosalin laiteuudistus 2023-2025. Laiteuudistuksen kolmannen vaiheen myötä kaikki kuntosalin laitteet on uusittu (3.6.2025).
		Liikuntapaikkojen käyttäjät ikäryhmittäin	Lapset 5v. 276 käyntikertaa Lapset 5-7v. 1250 käyntikertaa Lapset 7-12 v. 1730 käyntikertaa Nuoret 12-17v. 470 käyntikertaa Aikuiset 18-64v. 6495 käyntikertaa Aikuiset yli 64v. 3865 käyntikertaa Yhteensä 14 086 käyntikertaa Naisia/tyttöjä 8310 59% Miehiä/poikia 5775 41%
		Aktiivisuus ulkoliikuntapaikoilla	livon areena 7147 käyntikertaa (In) Kertun portaat 4184 käyntikertaa (In)

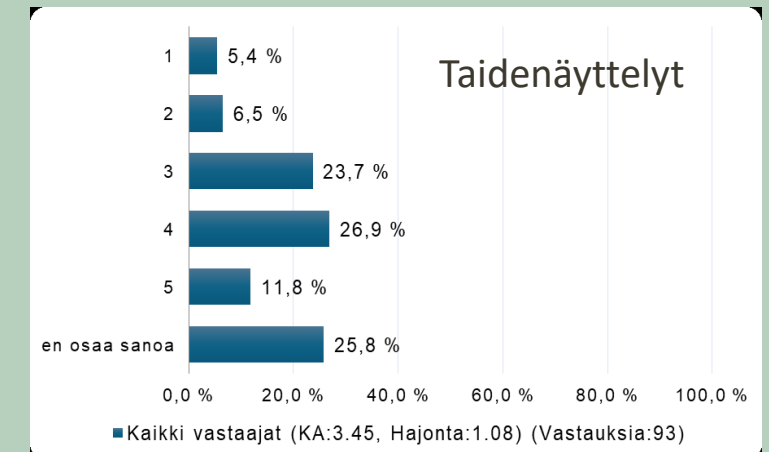
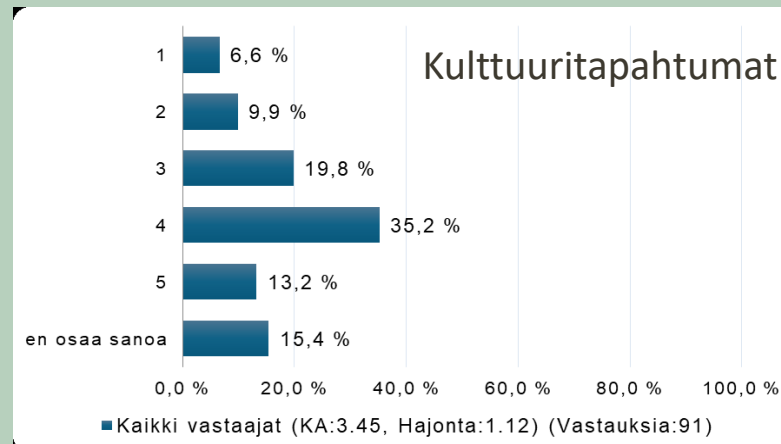
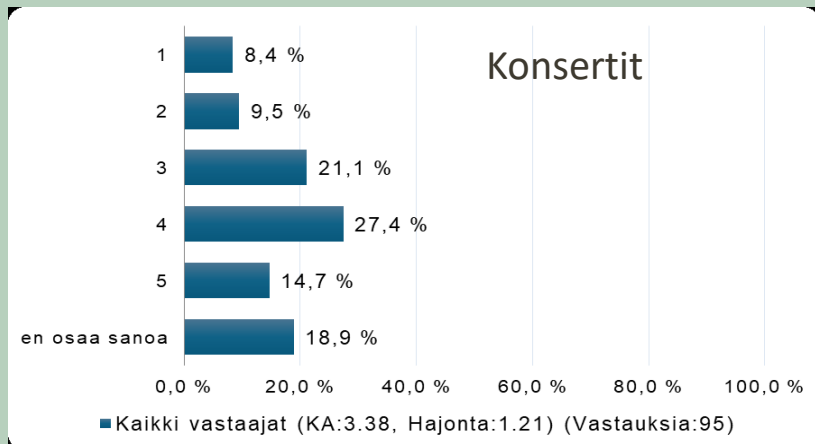
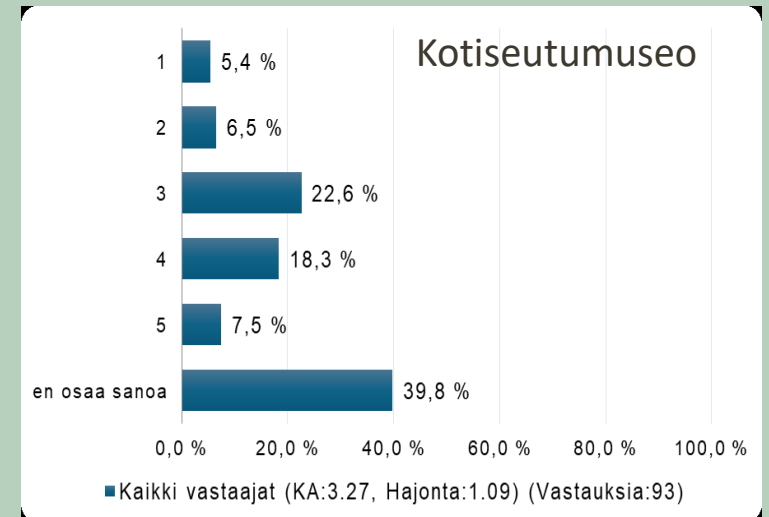
Hyvinvoiva kuntalainen

Tavoite	Toimenpide	Arviointimittari	Toteutuminen
Vieremän kunnan ilmasto-ohjelmassa esitetään ilmastotavoitteet ja niiden mittaaminen selkeästi.	Tehdään ilmastotavoitteita tukevia tekoja ja strategioita.	Konkreettiset teot	Valtuusto hyväksyi 3.6.2024 Vieremän kunnan ilmastosuunnitelman 2022-2035 LIITE 8 ja sen liittämisen Vieremän kunnan ilmastosuunnitelmaan 2022-2035. Suunnitelman mukaisesti Vieremän kunnan tavoitteena on olla oman toimintansa osalta vapaa fossiilisista polttoaineista normaalioloissa vuoteen 2027 mennessä.
Luontoon pääsemistä ja siellä tapahtuvaa turvallista liikkumista helpotetaan.	Kunnan ylläpitämien reittien merkkaukset pidetään ajan tasalla ja opasteita uusitaan tarpeen mukaan.	Opasteiden/reittien kunto ja ajantasaisuus.	Mykänlammen ympäryslenkkiä uudistettu/levennetty. Taajaman maisemareitin rakennus/toteutus opastetauluineen myös vuoden 2024 aikana.
Laadukkaat kulttuuripalvelut	Kulttuuripalvelut suunnitellaan asukaslähtöisesti, huomioiden mahdollisimman laajasti kaikkien kuntalaisten tarpeet. Palvelut järjestetään siten, että ne ovat kaikkien saatavilla.	- Kulttuuritapahtumien määrä - Osallistujamäärä - Sosioekonomisen aseman huomioiminen kulttuuritoiminnassa Kirjaston kävijämäärät - Asiakaspalveluaikoina - Omatoimiaikoina Kirjaston aukiolotunnit	31 2800 - Kaikukortti mahdollistanut maksuttoman osallistumisen mm. Rientolan tapahtumiin. 23955 (+5585) 4572 (-9042) 4887 tuntia (-45 tuntia)
		Kulttuuritoimen asiakastytyväisyyskysely	Toteutettu lokakuussa 2024
		Taiteen perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten määrä	Oppilaita tällä hetkellä 26. (2 oppilasta jakaa yhden paikan) Kunnan kiintiö on 25 oppilaspaikkaa.

Kulttuuritoimen asiakastyytyväisyyskysely 2024

Arvioi tyytyväisyyttäsi kulttuuripalveluihin.
1= erittäin tyytymätön,
2=tyytymätön,
3=ei tyytymätön eikä tyytyväinen,
4=tyytyväinen,
5=erittäin tyytyväinen.

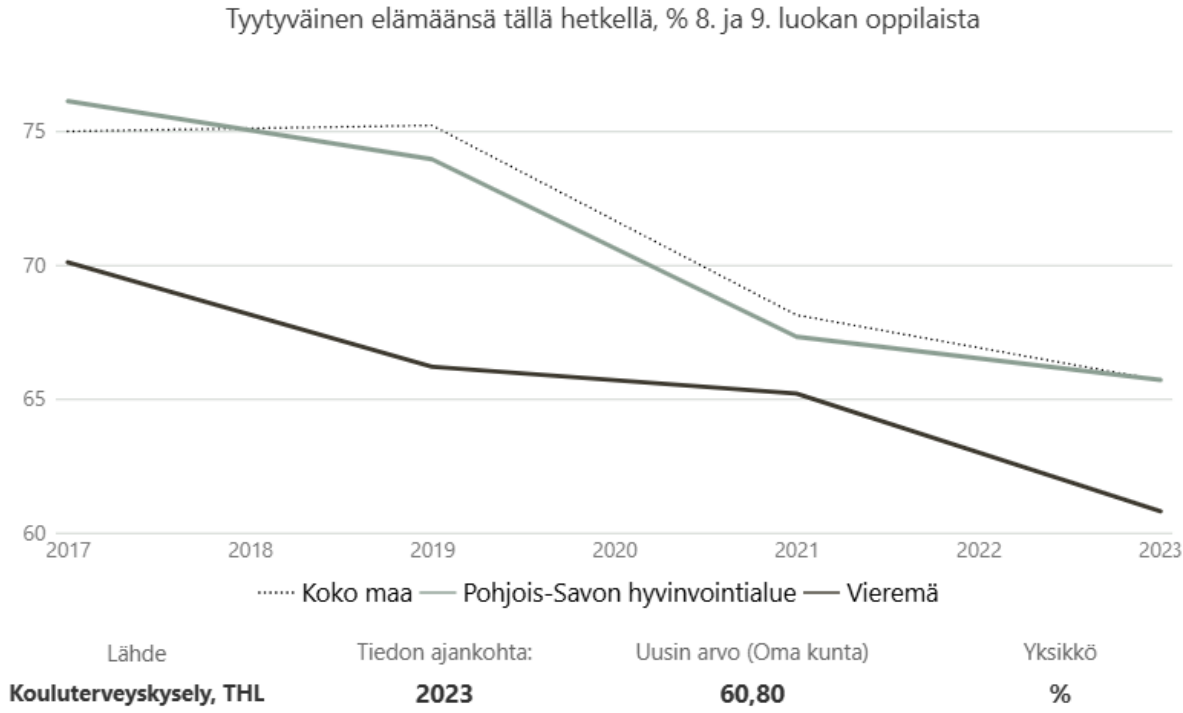
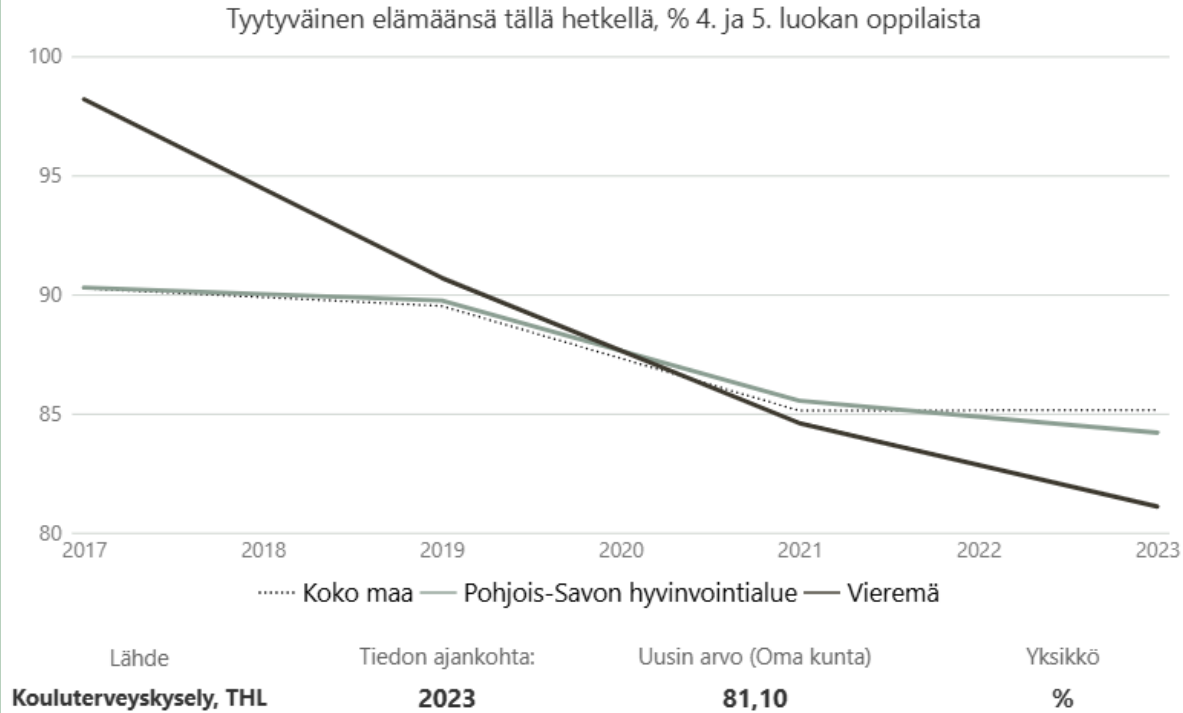

Hyvinvoiva kuntalainen

Tavoite	Toimenpide	Arviointimittari	Toteutuminen
Kuntalaisilla on mielekästä tekemistä ja mahdollisuus kokoontua turvallisessa ympäristössä vapaa-ajallaan.	Kehitetään perheiden harrastusmahdollisuuksia Vilperi-hankkeen kautta	Hankkeeseen osallistuneet perheet ja hankkeen kautta toteutetut tapahtumat	Vilperi-hankkeessa mukana 12 perheyhteisöä (19.3.2025). Perheliikuntalauantait 7 kertaa (marraskuu 2024-maaliskuu 2025). Vesipeuhu eskari-ikäisille 8 kertaa (syyskuu-marraskuu 2024). Crossfit-ryhmä aikuisille 18 kertaa (lokakuu 2024-huhtikuu 2025) Vilperin perheuintiryhmä 8 kertaa (tammikuu-maaliskuu 2025). Tulevat toiminnot keväällä 2025: Vilperi Simmis-uimakoulu 5-7 vuotiaille, Perheliikuntalauantait, Luontoa ja liikettä-ryhmä ja luontoretki koko perheelle.
	Mahdollistetaan mielekästä tekemistä nuorille	Nuorisotalon kävijämäärät Kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille (8-9 lk.) Kouluterv.kysely (2023)	yli 13-vuotiaat 1028 kävijäkertaa ja alakoululaiset 713 kävijäkertaa. 2023 Vieremä 39,2% Pohjois-Savon hyvinvointialue 34%
		Toteutetut hankkeet	Syksyllä 2024 alkoi nuorisotoimen hallinnoimana koulunuorisotyön hanke, joka toimii kaikilla kunnan kouluilla. Hankkeen pääkohderyhmänä ovat 4lk-lukiolaiset, mutta koulunuorisotyöntekijä toimii kaikkien peruskouluikäisten lasten ja nuorten kanssa myös vapaa-ajan toiminnoissa loma-aikoina.
		Harrastamisen Suomen mallin tilastot	Keväällä Harrastamisen Suomen mallin kerhoja toteutui 20kpl, syksyllä alkaneessa hankkeessa aloitti 22 kerhoa.
	Mahdollistetaan mielekästä tekemistä aikuisväestölle	Kansalaisopiston kurssitarjonta	Toteutuneita kursseja 152 (+62 kurssia edelliseen vuoteen verrattuna) Opiskelijoista lapsia ja alle 20-vuotiaita oli 9 %, työikäisiä 48 % ja eläkeläisiä 38 %. Loppujen opiskelijoiden (5 %) ikä ei ole tiedossa.
	Mahdollistetaan mielekästä tekemistä ikäihmisille	Kunnan järjestämät ikäihmisille suunnatut ryhmät ja tapahtumat	Liikuntatoimella 6 kpl viikoittain kokoontuvia liikuntaryhmiä. Ikäihmisille suunnattuja tapahtumia ovat mm. Valtakunnallinen Vanhusten viikko lokakuussa ja Vieremän Hyvinvointiviikolla järjestetty ikääntyneille suunnattuja tapahtumia helmikuussa.

Elämänlaatuindikaattoreita

- Kouluterveyskysely (2023)

Hyvinvoiva kuntalainen

Tavoite	Toimenpide	Arviointimittari	Toteutuminen
Terveet elämäntavat - Päihteetön elämä	Tehdään ehkäisevää päihdetyötä monialaisesti, eri ikäryhmät huomioiden.	- Pakka-toiminta kunnassa - Ept-toimenpiteet - Kouluyhteistyön toteutuminen	Ept-työtä on tehty monialaisesti kahdessa eri työryhmässä, joista toinen on keskittynyt nuoriin ja toinen kaikenikäisiin kuntalaisiin. Paikallisten kauppojen ja ravintolan kanssa on tehty PAKKA-toimintamallin mukaista yhteistyötä. Huolestuttavia päihdeilmiöitä nostettiin vuoden aikana julkiseen keskusteluun, kuten esim. lasten ja nuorten huoli vanhempien alkoholinkäytöstä. Lisäksi koulun kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä päihdehaittojen ehkäisemiseksi.
		Päihdetilannekyselyn tulokset	Päihdetilannekysely toteutettu Pohjois-Savon kunnissa tammi-helmikuussa 2025.
Terveet elämäntavat - Toimintakyvyn edistäminen	Maksuton liikuntaneuvonta	- Henkilökohtainen neuvonta (kerrat/tunnit) - Ryhmämuotoinen neuvonta	33 kertaa 38 kertaa
	Edistetään lasten ja nuorten fyysistä toimintakykyä koulu personal trainer-hankkeen kautta.	- Hankkeeseen osallistuneet oppilaat sekä hankkeen toiminnan laajuus	Ohjattua koulu pt-toimintaa on toteutettu kaikilla Vieremän peruskouluilla. Koulu pt on toteuttanut fyysistä aktiivisuutta lisääviä toimenpiteitä välituntitoiminnan kautta sekä ollut mukana liikuntatunneilla kehittämässä Move!-prosessia. Koulu pt:n Henkilökohtaista liikuntaneuvontaa on hyödyntänyt 12 oppilasta.
	Edistetään lasten ja nuorten ravitsemustottumuksia	Toteutetut toimenpiteet perusopetuksessa	Oppilaille tarjottu päivittäin maksuton aamupalahedelmä sekä maksullinen välipala. Kouluruokaryhmän kautta edistetty oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia kouluruokailuun liittyen.
		Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65v. Täyttäneillä / 10 000 vast. Ikäistä	2021 411,9 2022 330,7 2023 144,6 Muutos -56,27%

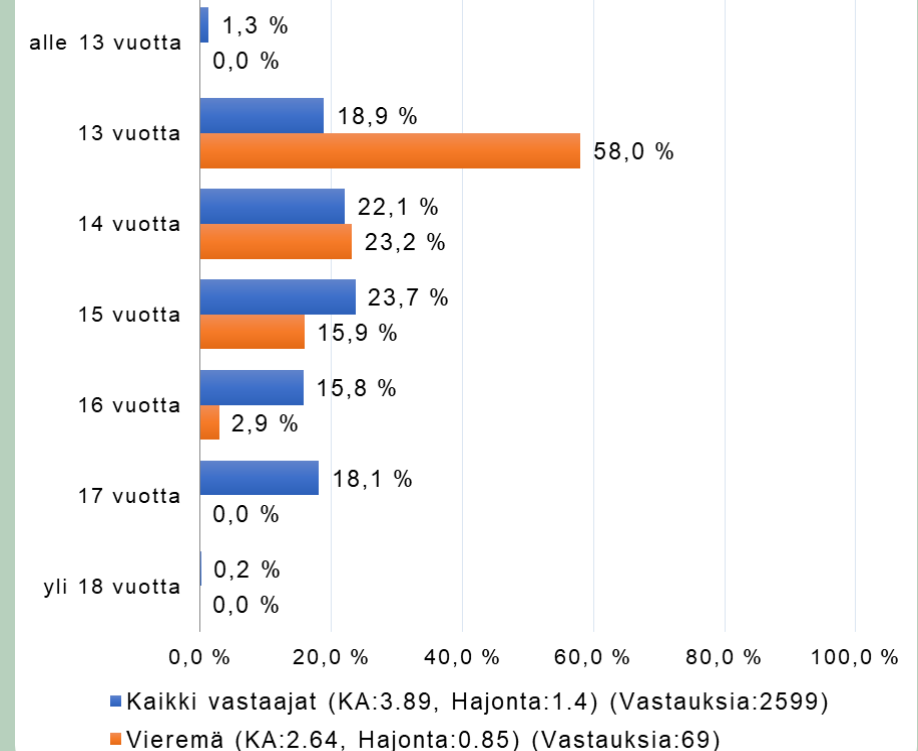
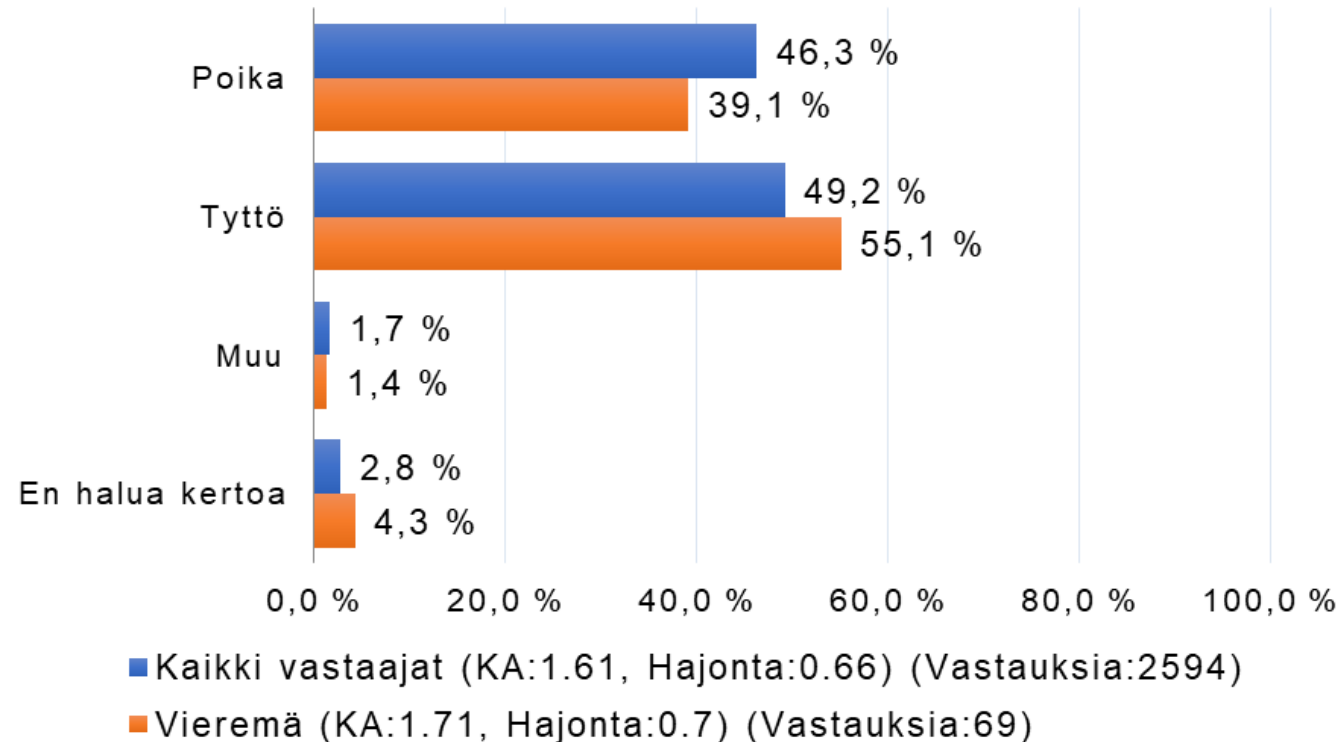
Hyvinvoiva kuntalainen

Tavoite	Toimenpide	Arviointimittari	Toteutuminen
Uudet kuntalaiset otetaan ystävällisesti vastaan ja heidän kotoutumisestaan huolehditaan tarpeen mukaan yhdessä yritysten, oppilaitosten, yhdistysten ja seutukunnallisen maahanmuuttopalvelun kanssa.	- Viestitään yksilöllisesti kaikille kuntaan muuttaville. - Järjestetään kansainvälinen nuotioilta, jossa on mahdollista tutustua kunnan vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin ja tavata muita kuntalaisia ja viranhaltijoita.	Toimenpiteiden toteutuminen, asukaspalautteet ja muuttotilastot.	Kansainvälinen nuotioilta järjestettiin syksyllä 2024. Osallistujia oli n. 80 henkeä. Paikalla oli tulkkausapua sekä eri kielille käännettyä materiaalia Vieremän kunnan palveluista. Lisäksi uusille kuntalaisille on lähetetty tervetuloa Vieremälle-paketti, joka sisältää tietoa kunnan palveluista.

Päihdetilannekysely

Toteutettu Pohjois-Savon kunnissa vuoden 2025 alussa.

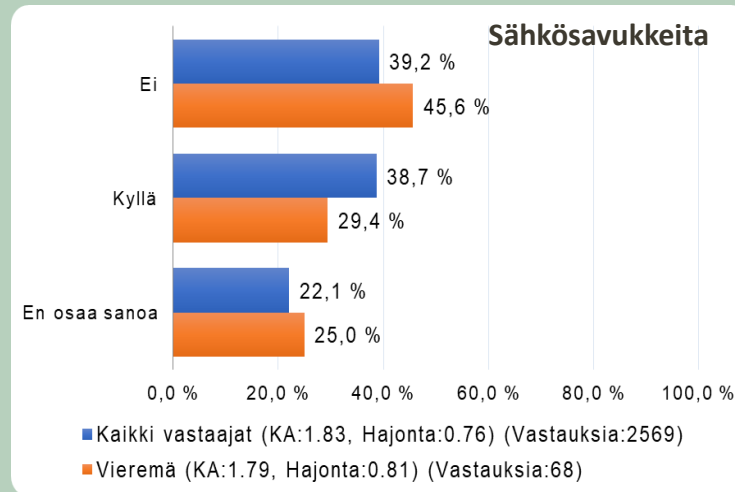
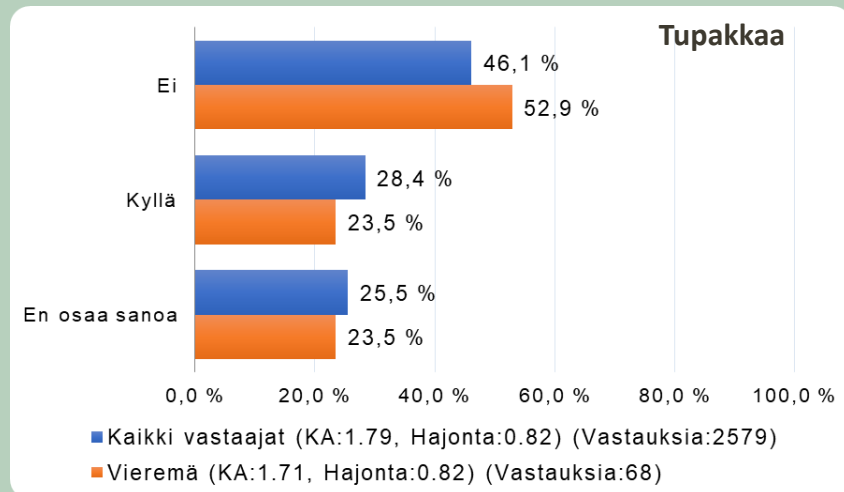
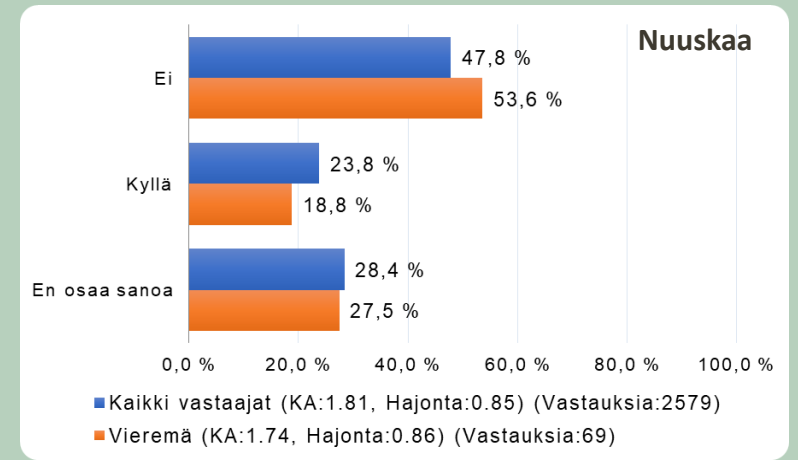
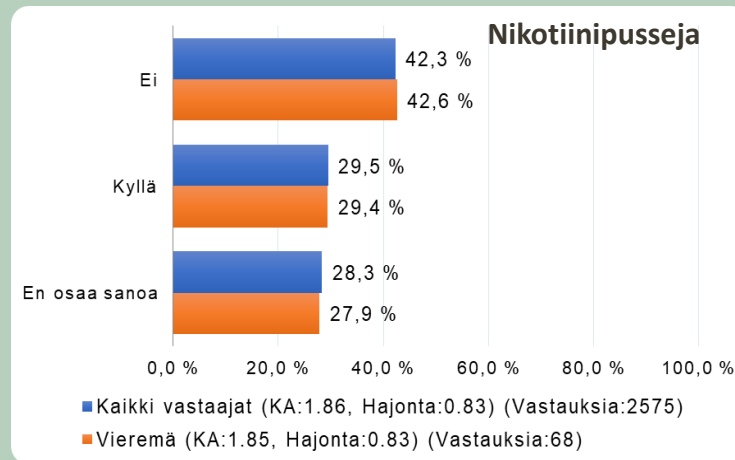
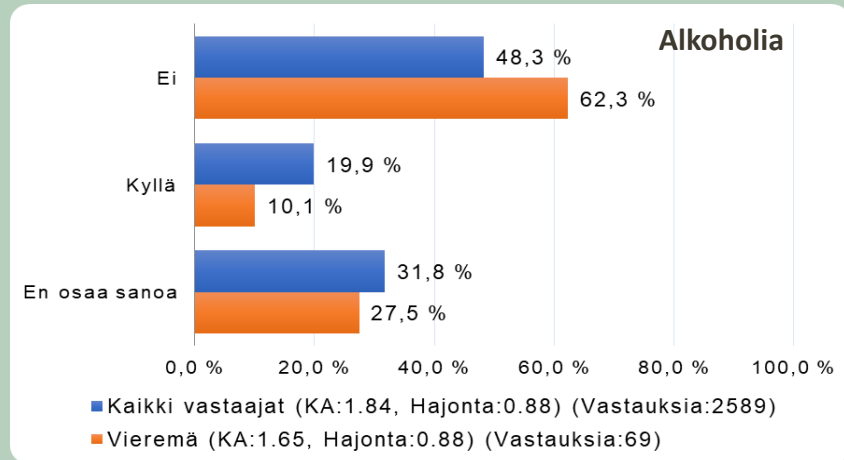
Taustatiedot – Alaikäiset

Päihdetilannekysely

- Alaikäiset

Käytetäänkö asuinalueellasi mielestäsi liikaa

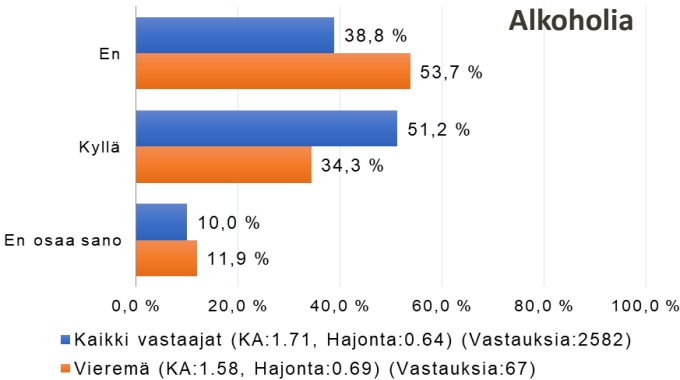

Päihdetilannekysely

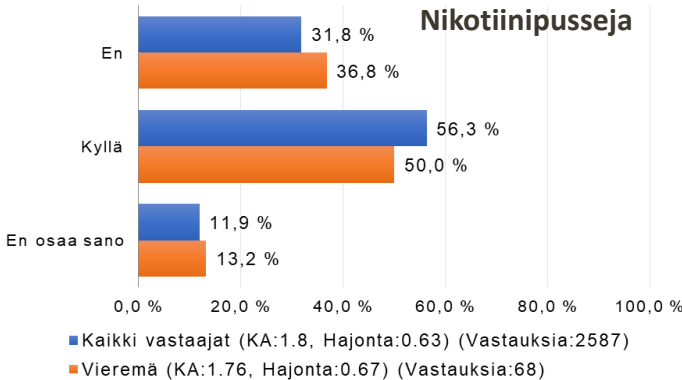
- Alaikäiset

Oletko nähnyt, että alaikäiset olisivat asuinalueellasi käyttäneet viimeisen 12 kuukauden aikana

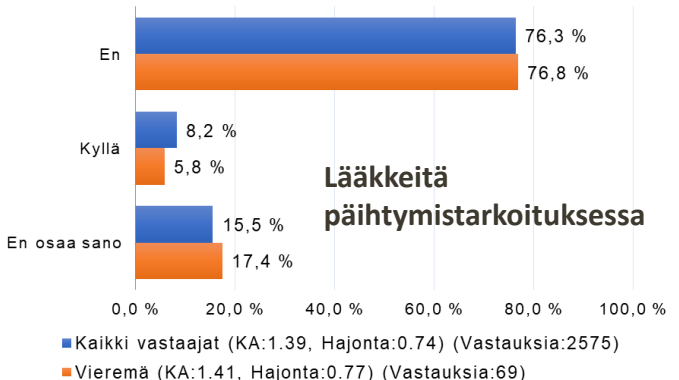
Alkoholia

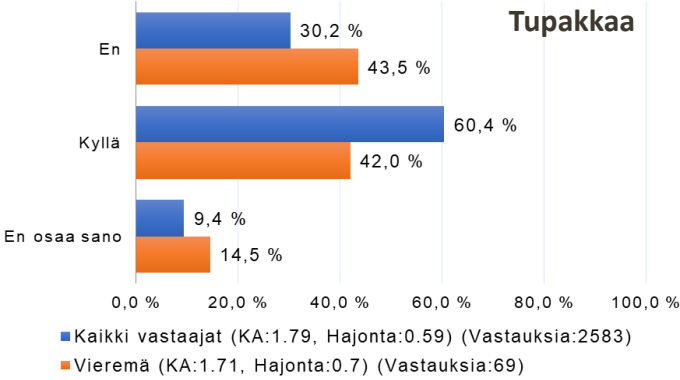
Nikotiinipusseja

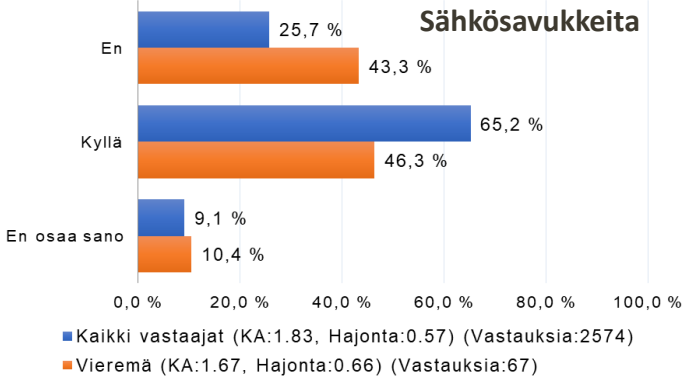
Lääkkeitä päihtymistarkoituksessa

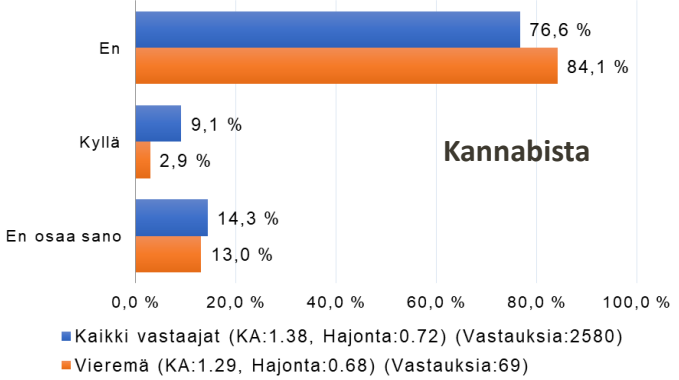
Tupakkaa

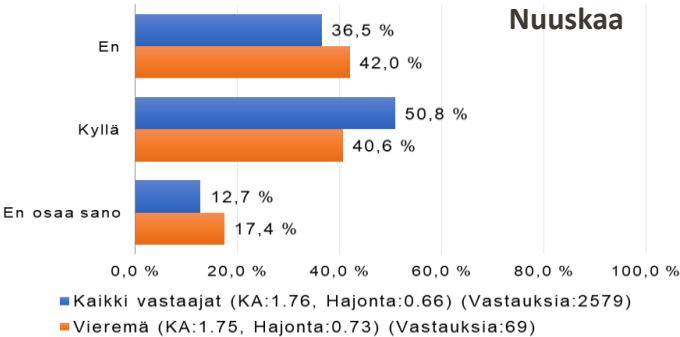
Sähkösavukkeita

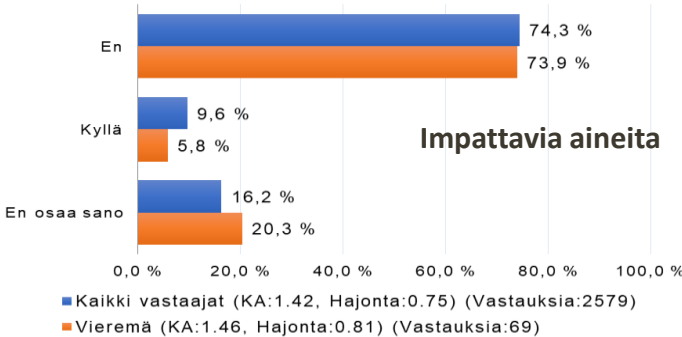
Kannabista

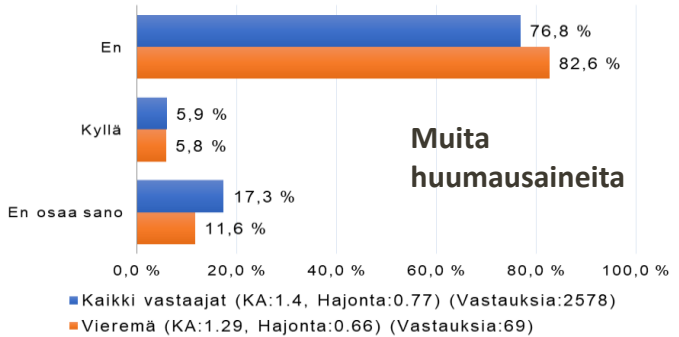
Nuuskaa

Impattavia aineita

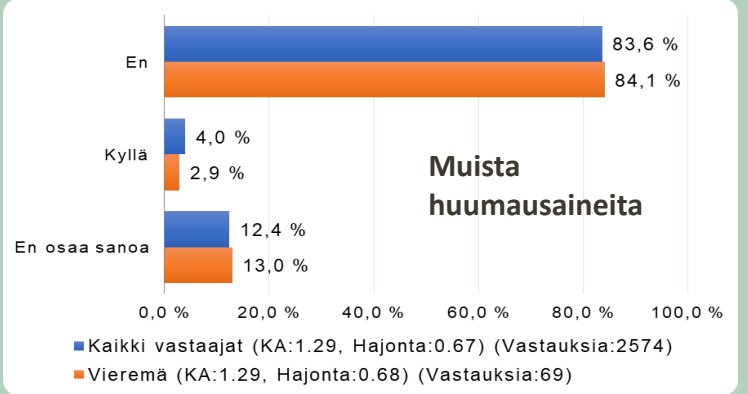
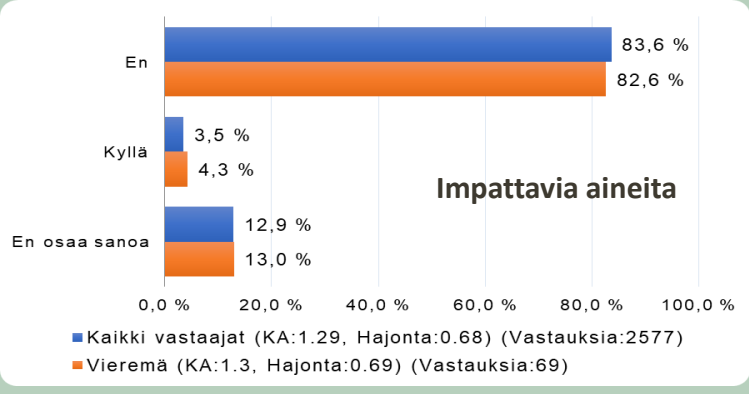
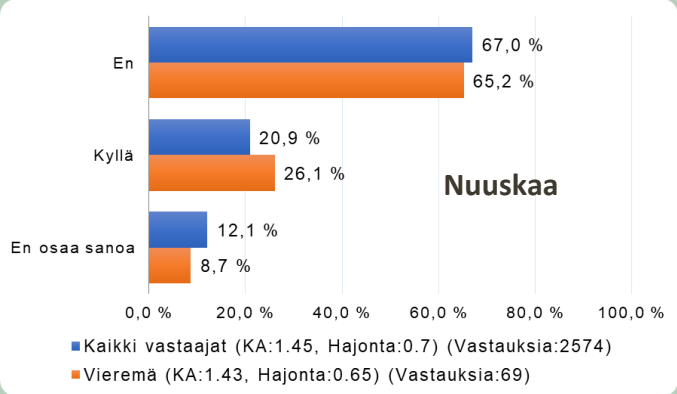
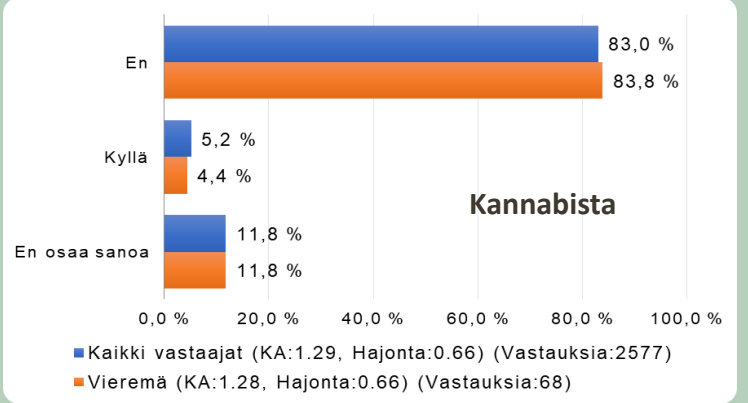
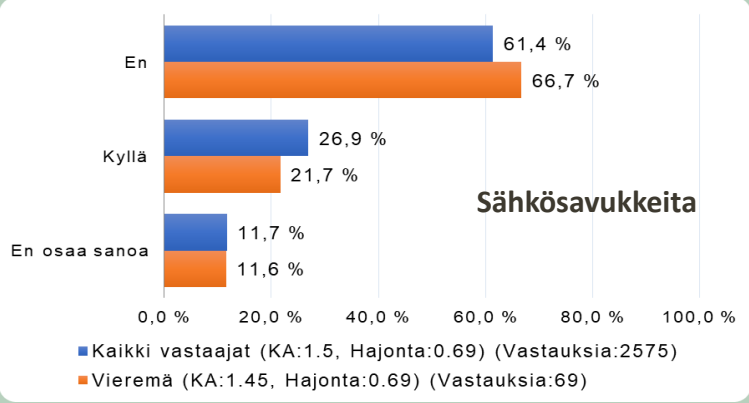
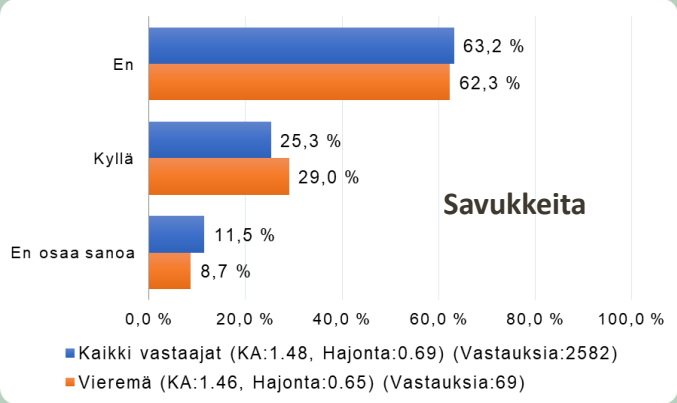
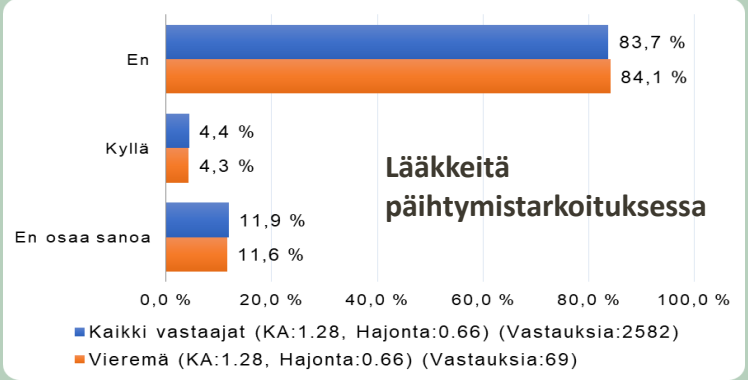
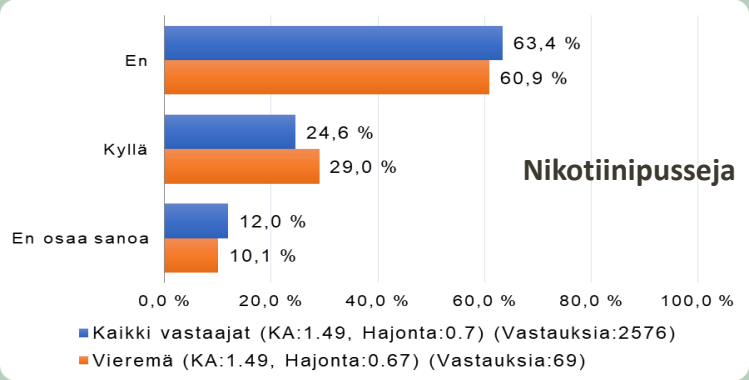
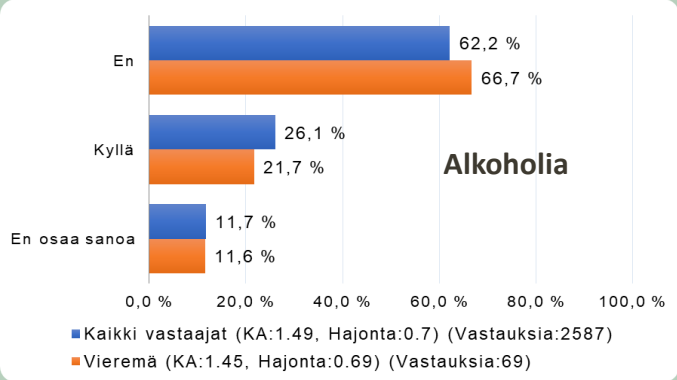
Muita huumausaineita

Päihdetilannekysely

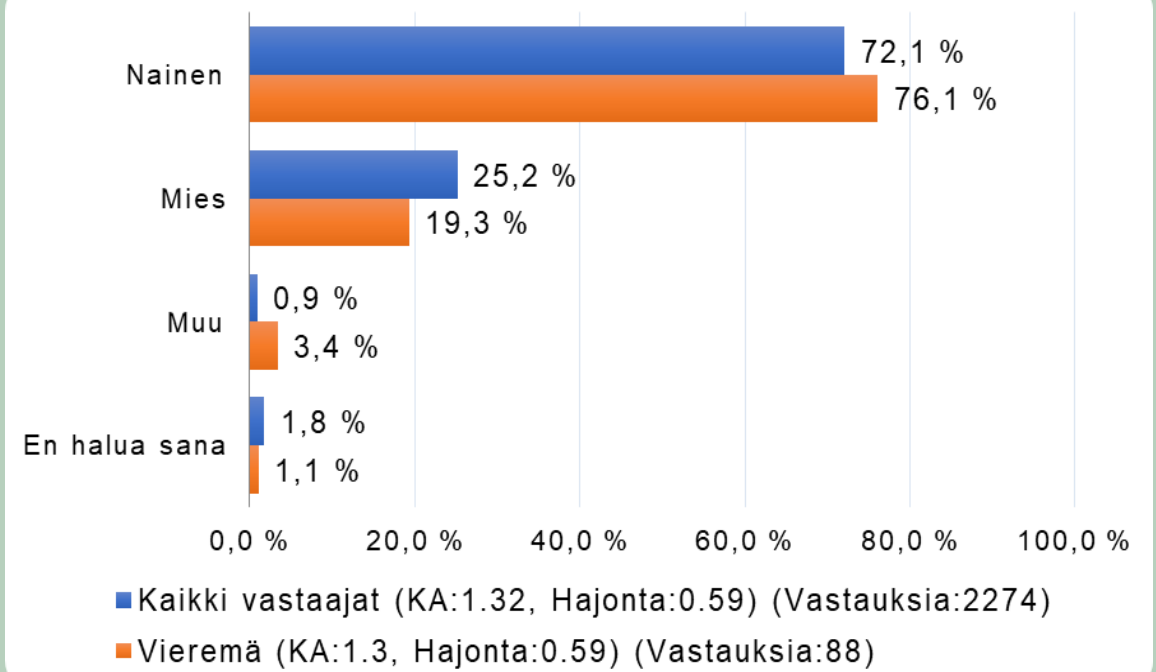
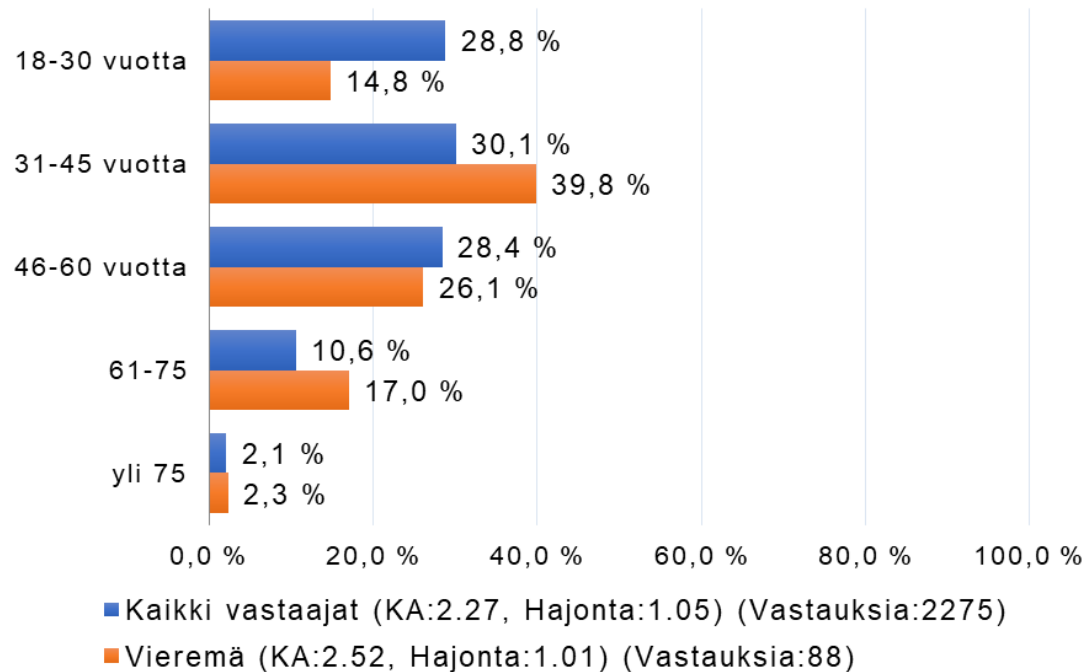
- Alaikäiset

Oletko nähnyt, että joku asuinkunnassasi olisi
hankkinut/välittänyt alaikäisille viimeisen 12 kuukauden aikana

Päihdetilannekysely

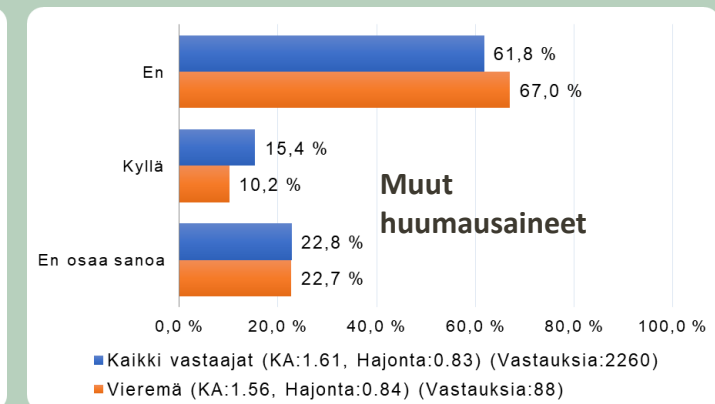
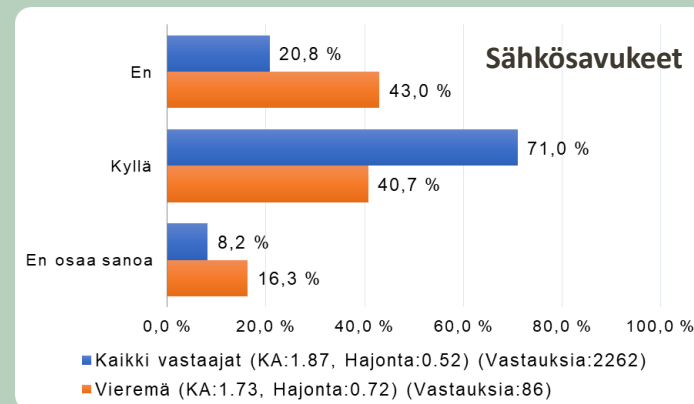
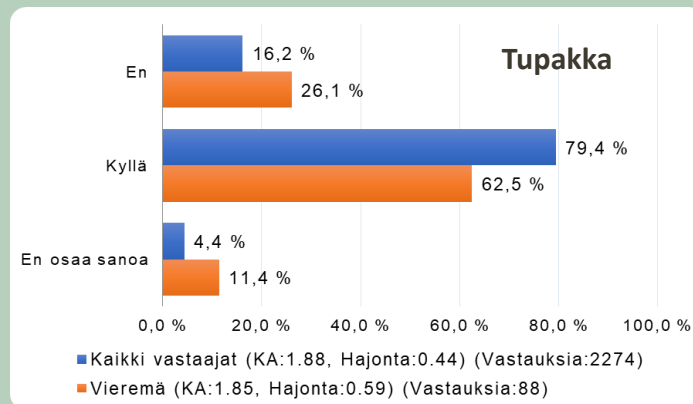
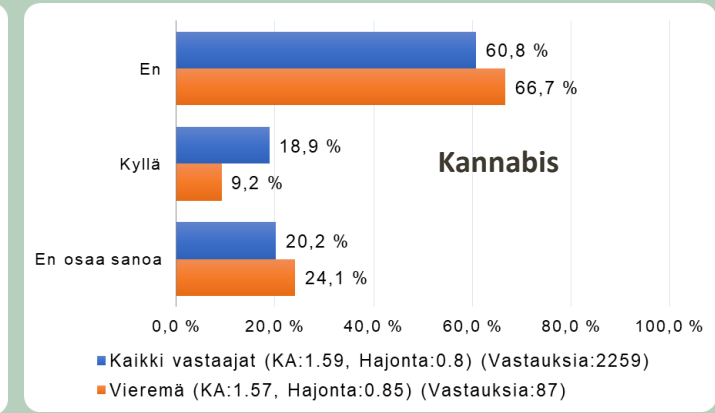
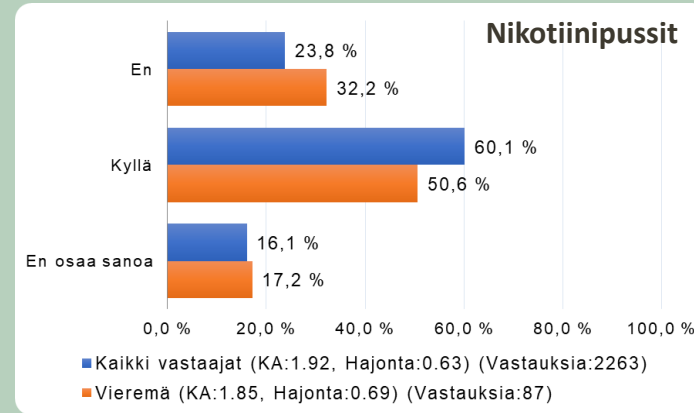
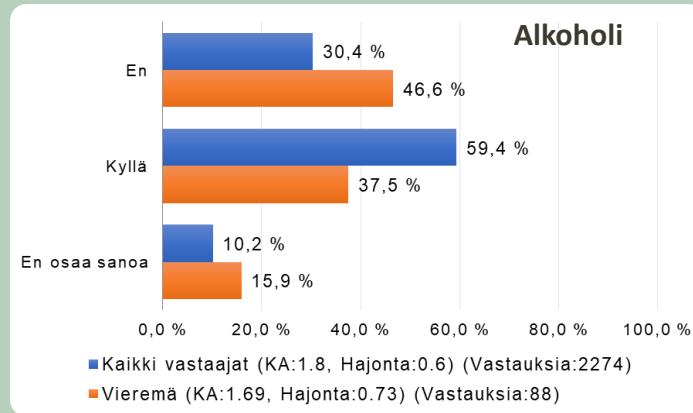
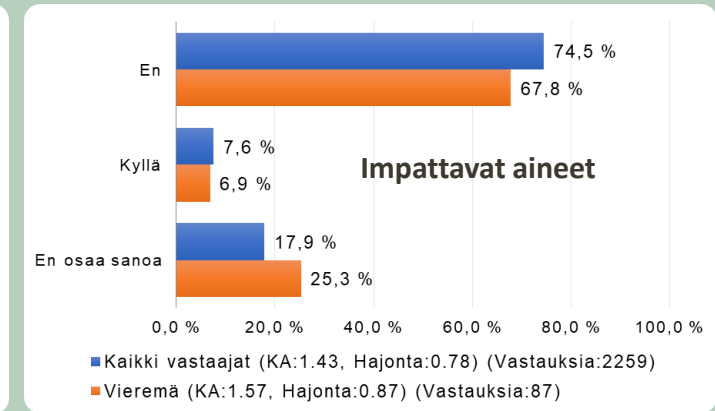
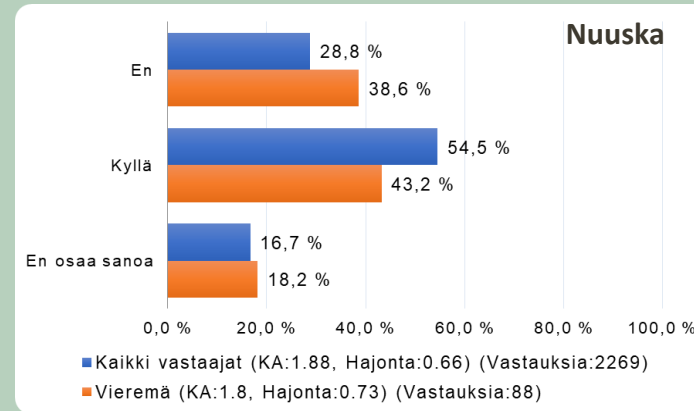
- Aikuiset

Päihdetilannekysely

- Aikuiset

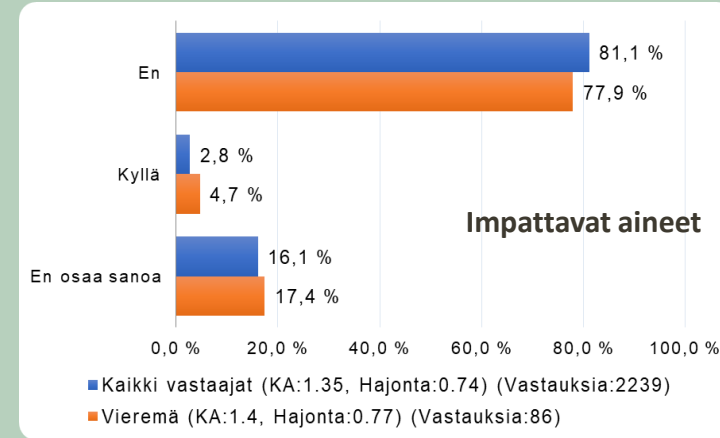
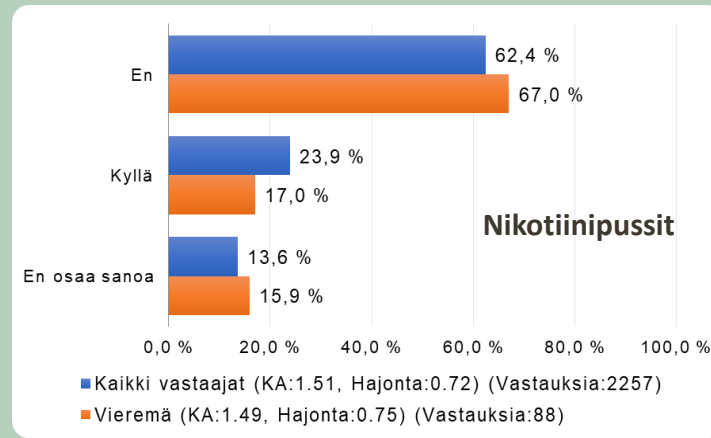
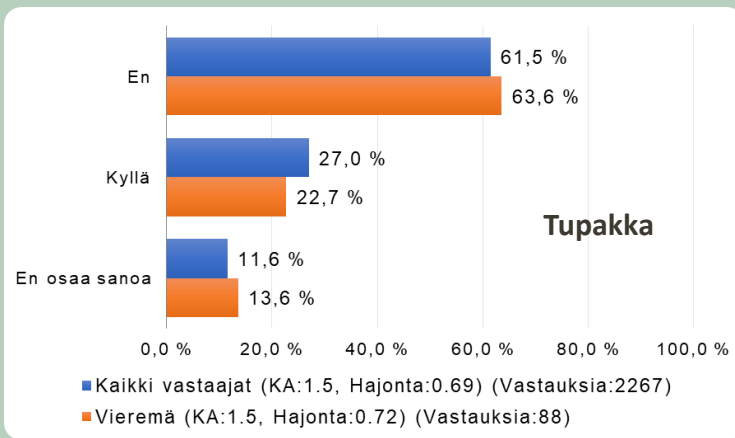
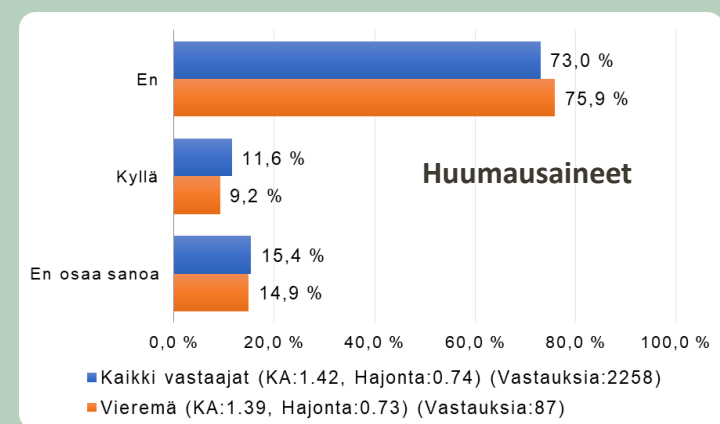
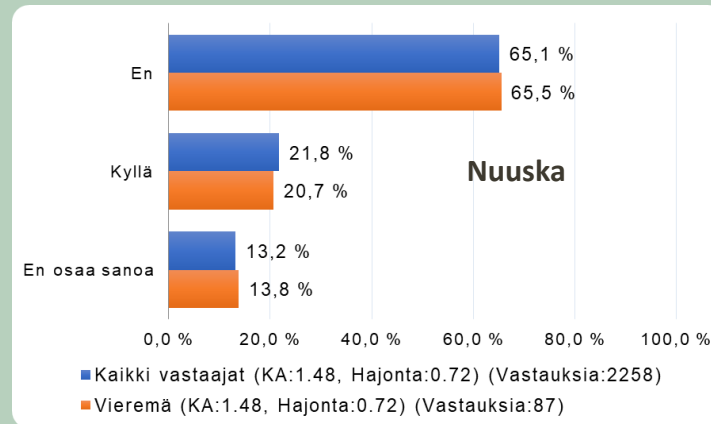
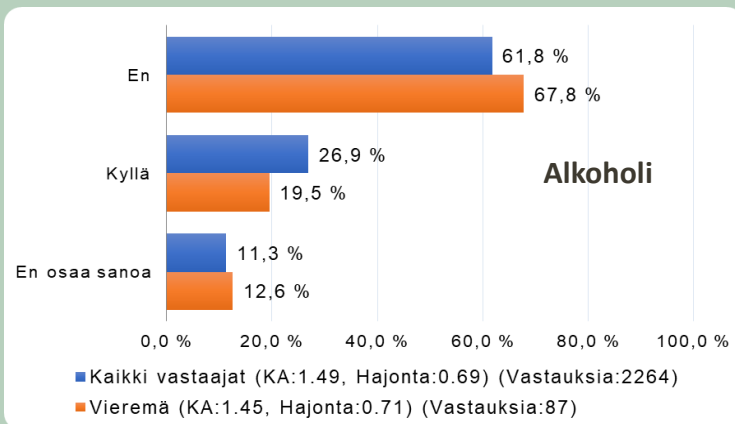
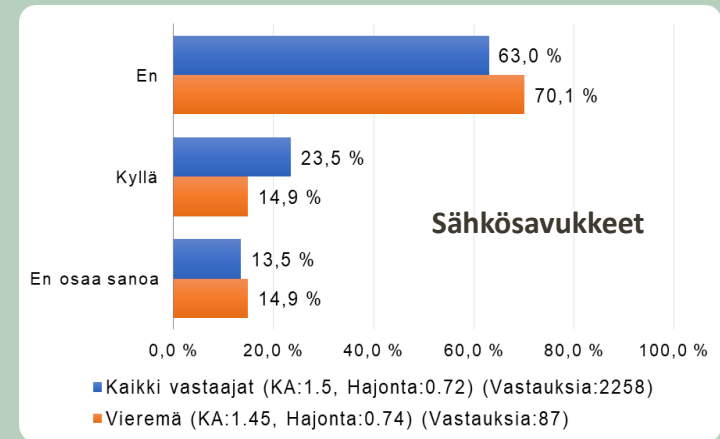
Oletko havainnut kunnassasi viimeisen 12 kuukauden aikana seuraavien pähteiden käyttöä alaikäisten keskuudessa?

Päihdetilannekysely

- Aikuiset

Oletko havainnut kunnassasi viimeisen 12 kuukauden aikana seuraavien pähteiden välittämistä alaikäisille?

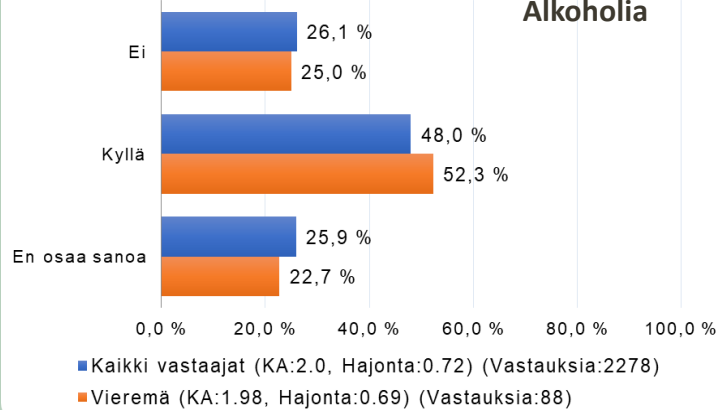

Päihdetilannekysely

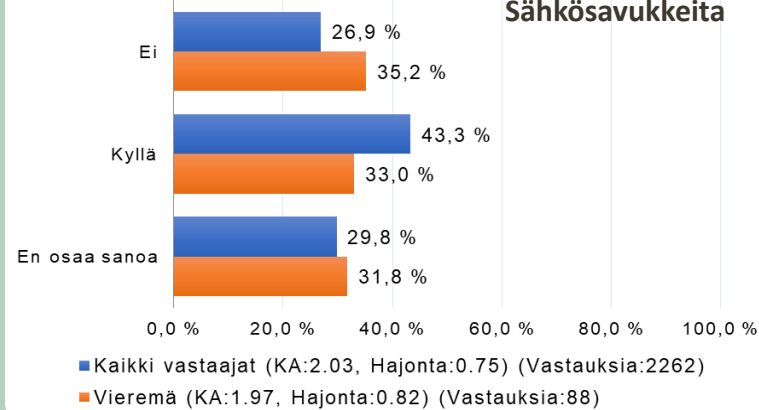
-Aikuiset

Käytetäänkö kunnassasi/asuinalueellasi liikaa

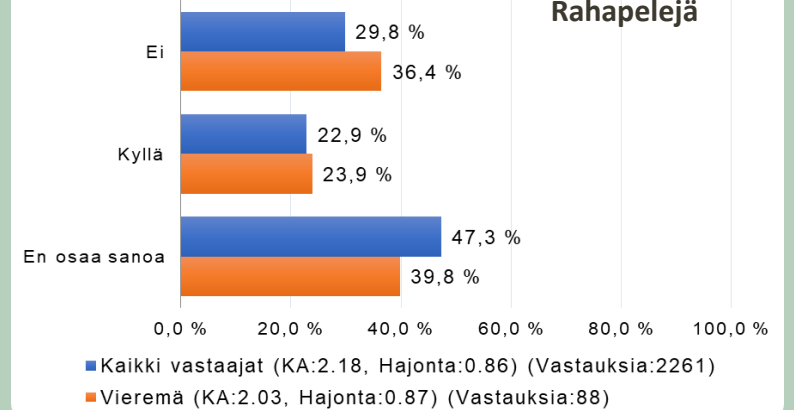
Alkoholia

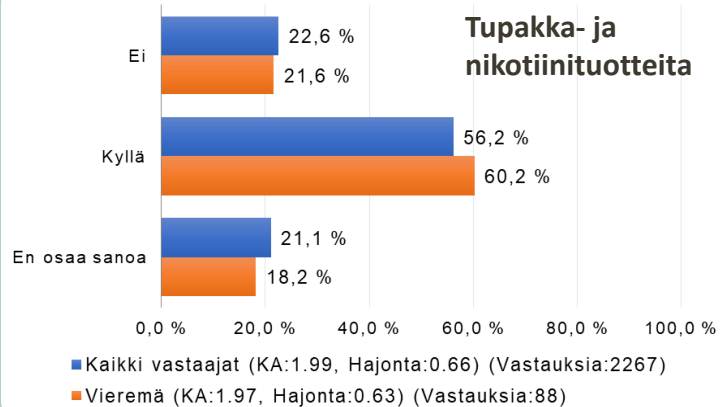
Sähkösavukkeita

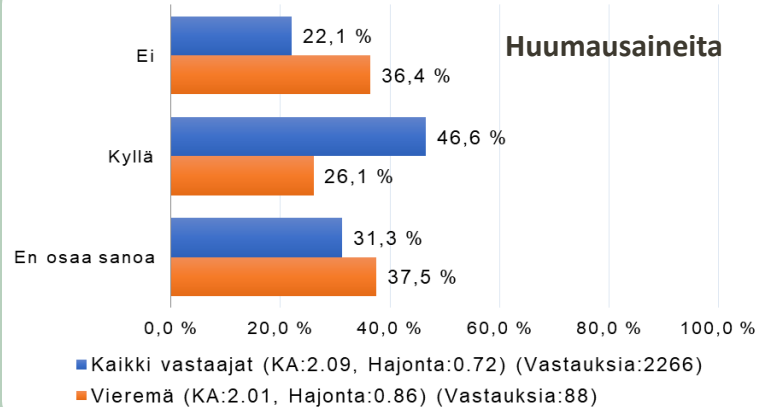
Rahapelejä

Tupakka- ja nikotiinituotteita

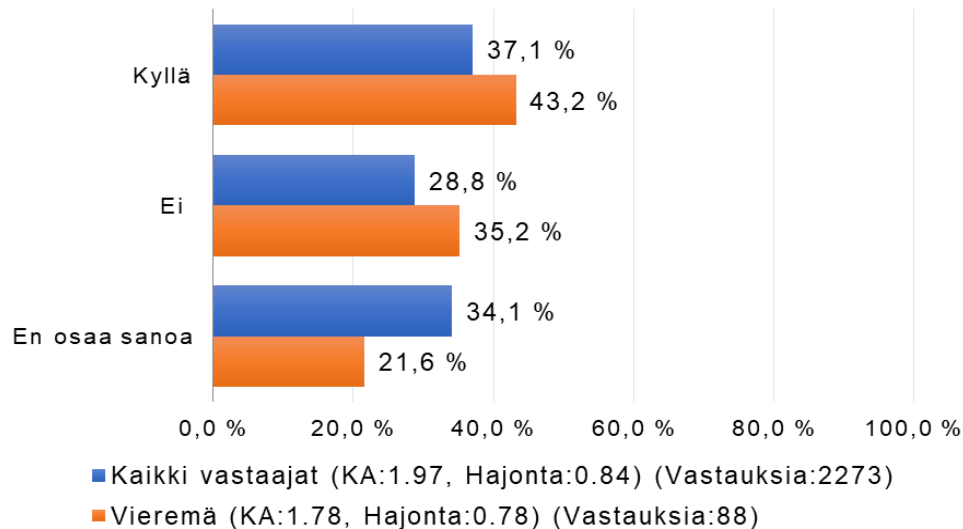
Huumeusaineita

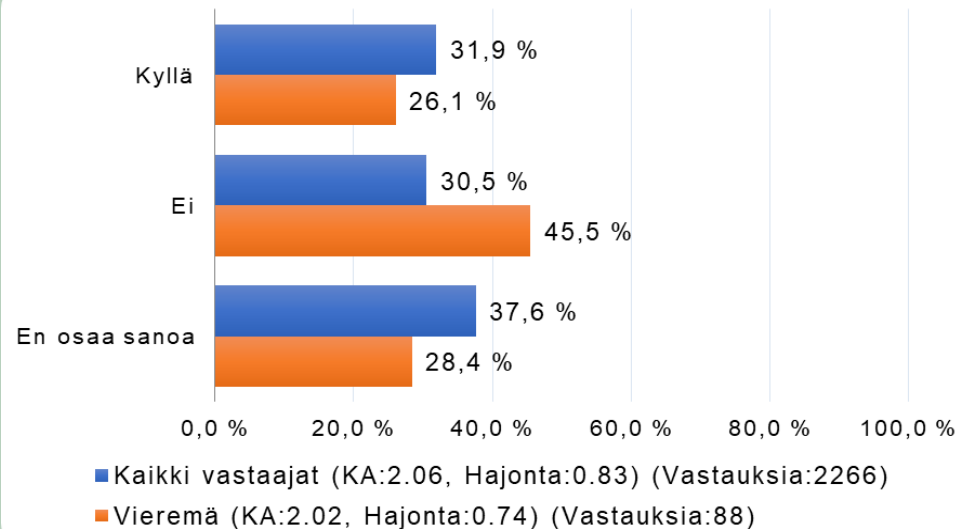
Päihdetilannekysely

- Aikuiset

Suhtaudutaanko kunnassasi/alueella missä asut, liian vapaasti humalahajuomiseen

Puututaanko työpaikoilla mielestäsi riittävästi alkoholihaittoihin ja – ongelmiin?

Mielenterveysindeksi

- Mielenterveysindeksiin koottu: 13 vuotta täyttäneiden itsemurhat sekä sairaalahoitoon johtaneet itsemurhayritykset, vaikeisiin mielenterveyden häiriöihin liittyvien lääkkeiden erityiskorvausoikeuksien saajat sekä mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeellä olevat 16–64-vuotiaat.

Indekseissä 100 on vertailuluku, joka kuvaa koko maan keskiarvoa. Mitä enemmän kunnan indeksiluku on sadan alapuolella, sitä terveempiä sen asukkaat ovat muihin suomalaisiin verrattuna.

Mielenterveysindeksit, Pohjois-Savon kunnat					
Kunta	2014-2016	2017-2019	2019-2021	2020-2022	2021-2023
Vieremä	127	135,2	99,2	89,2	88,2
Joroinen	84,6	90,1	81,4	95	99,6
Sonkajärvi	133,3	146,5	107,2	119,6	119,7
Siilinjärvi	104,1	111,5	118,4	122,6	122,5
Leppävirta	123	123,2	118,5	121,6	124
Kiuruvesi	153	147,3	128,7	126	126,3
Iisalmi	135,5	128,1	120,2	131	133,2
Lapinlahti	137,8	143,7	118,8	124,1	134,1
Tervo	131,7	145,9	165,4	142,5	137,2
Varkaus	139,2	158,5	135,8	136,9	138,4
Keitele	132,7	112,8	135,6	137,5	142
Rautalampi	193,6	129,9	151,4	161,5	144,1
Suonenjoki	183,9	182,7	142	145,2	149
Vesanto	149,4	164,4	141,5	156,1	150,2
Kuopio	160,2	148,5	139,7	145,7	150,4
Pielavesi	190,9	154,1	119,6	146,5	171,1
Rautavaara	155,3	192	172	160,6	187
Tuusniemi	222,1	209,7	240,1	252,9	250,5
Kaavi	206	209,7	206	227,6	273,9

Terveystila - Sairastavuusindeksi

- Sairastavuusindeksiin kootaan tiedot yhdeksästä sairaudesta, joita ovat aivoverisuonitaudit, alkoholisairastavuus, diabetes, keuhkosairaus, mielenterveyden häiriöt, muistisairaus, sepelvaltimotauti, syöpä sekä tuki- ja liikuntaelinsairaus.

Vieremä on Pohjois-Savon tervein kunta!

Sairastavuusindeksit, Pohjois-Savon kunnat					
Kunta	2014-2016	2017-2019	2019-2021	2020-2022	2021-2023
Vieremä	135,4	135,5	111	104,6	103,2
Joroinen	130,4	122	106,8	102,6	103,9
Siilinjärvi	118,1	111,5	113,5	110,7	109,6
Sonkajärvi	142,5	134,8	111,5	110,6	110
Rautalampi	151,4	122,4	118,7	117,7	110,8
Kiuruvesi	155,5	144,8	120	113,1	111,5
Iisalmi	132,7	124,3	113,8	112,8	111,9
Leppävirta	146,4	134,4	117,8	112	113,4
Tervo	133,1	145	133,3	120,9	116,3
Kuopio	138,22	125,3	120,5	116,9	117
Suonenjoki	153,6	146,2	122,2	117,8	117,4
Keitele	129	124,5	125,8	119,8	117,9
Varkaus	138,4	129,5	124,5	121,1	118,3
Lapinlahti	145,7	136,7	127,9	119,5	119,7
Pielavesi	165,3	142,4	119,2	118,6	121
Vesanto	150,1	144,7	125,3	131,1	126,3
Rautavaara	194,7	190,3	144	136	144,1
Kaavi	180,7	165,4	147,6	147,4	157,6
Tuusniemi	178,1	170,8	163,2	161,1	158,5

Kuvaus liikuntaneuvonnan palveluketjusta Vieremällä

Liikuntaneuvonta on matalankynnyksen palvelu, jota voi hyödyntää omista lähtökohdistaan.

Liikuntaneuvontaprosessin kulku:

1. Aloitustapaaminen esimerkiksi kuntosalilla, jota ennen asiakkaalta on kerätty tarvittavia perustietoja. Asiakkaan kanssa käydään läpi alustava ohjelma, jota on mahdollista muokata tapaamisen yhteydessä.
2. Asiakkaalle toimitetaan viimeistelty ohjelma.
3. Asiakas ottaa yhteyttä ensimmäisten omatoimisten harjoituskertojen jälkeen. Mikäli ohjelman toteuttamisessa havaitaan haasteita, sovitaan lisätapaaminen.
4. Asiakas ottaa yhteyttä noin 2-3 kuukauden kuluttua ohjelman aloituksesta, jolloin ohjelmaa päivitetään.

Asiakasta voidaan ohjata tarvittaessa myös hyvinvointialueen fysioterapeutille tai muun avun piiriin.

Asiakasta voidaan ohjeistaa hyödyntämään Inbody-kehonkoostumismittausta. Muita mittauksia voidaan toteuttaa tarpeen ja mahdollisuuden mukaan. Asiakkaasta ei kerätä dataa, ellei sellaisesta ole erikseen sovittu.

Liikuntaneuvonnan kehitys

- Vuoden 2024 aikana liikuntaneuvontaa kehitettiin Vilperi-hankkeen myötä huomioimaan myös perheiden erityistarpeet. Hankkeen kautta perheille toteutettiin liikuntaneuvonnan lisäksi myös erilaisia lajikokeiluja ja ajankäyttöön liittyviin haasteisiin tarjottiin helpotusta, tarjoamalla toimintaa koko perheelle samanaikaisesti. Juurrutettuja käytäntöjä ovat tähän mennessä esimerkiksi Perheliikuntalauantai-tapahtumat.
- Vuoden aikana käynnistettiin myös kuntosaliryhmä, joka toteutetaan rajapintatyönä hyvinvointialueen kanssa. Osallistujan on mahdollista saada ryhmässä henkilökohtaista opastusta kunnan liikuntaneuvojilta ja hyvinvointialueen fysioterapeutilta. Toiminta edistää asiakasohjautuvuutta ja yhteistyötä kunnan ja hyvinvointialueen välillä.
- Koulu personal trainer-hankkeen myötä, tarjottiin varhaista tukea, liikunta- ja ravitsemusneuvontaa, ennalta ehkäisyä ja terveen elämäntavan edistämistä kaikille Vieremän esi- ja peruskoululaisille.

MOVE! -mittaukset

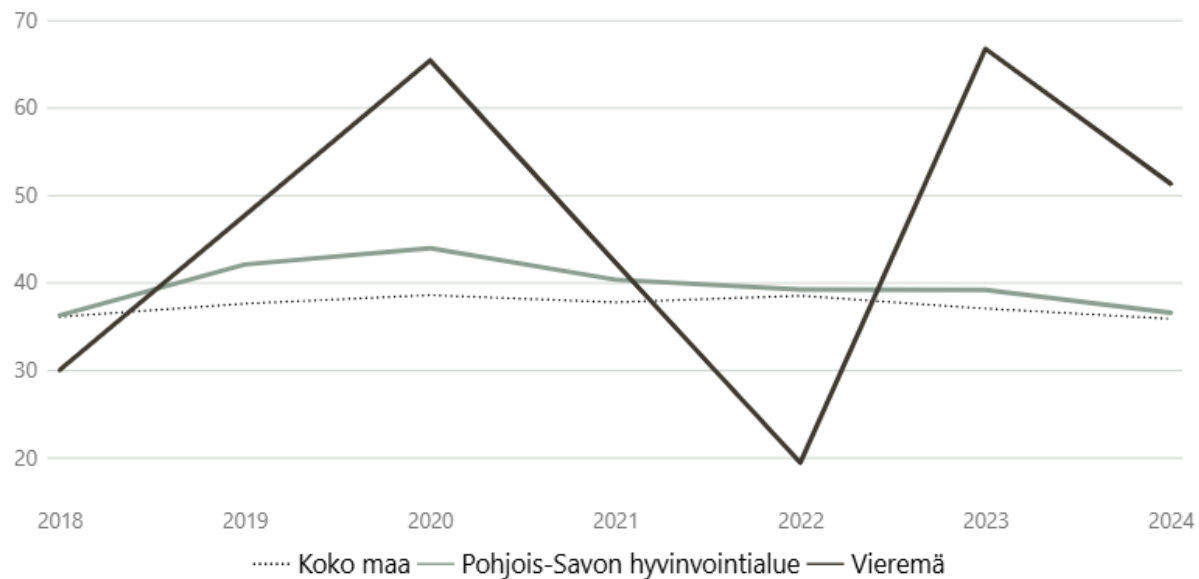
- Move! on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus ja palautejärjestelmä, jonka keskeisenä tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen.
- Move-mittaustuloksia hyödynnetään esimerkiksi koulujen liikunnanopetuksessa, kouluterveydenhuollon järjestämissä terveystarkastuksissa sekä valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten hyvinvointitoimenpiteiden suunnittelussa, seurannassa ja arvioinnissa.

MOVE! -mittausten osa-alueet

- **20 metrin viivajuoksu** (kestävyys, liikkumistaidot)
- **Vauhditon 5-loikka** (alaraajojen voima, nopeus, dynaamiset tasapainotaidot, liikkumistaidot)
- **Ylävartalon kohotus** (keskivartalon voima)
- **Etunojapunnerrus** (yläraajojen voima)
- **Liikkuvuus** =kyykistys(lantion alueen ja alaraajojen liikkuvuus), alaselän ojennus täysi istunnassa (alaselän ja lonkan alueen nivelien liikelaajuus), oikean ja vasemman olkapään liikkuvuus (yläraajojen ja hartian alueen liikkuvuus)
- **Heitto-kiinniottoyhdistelmä** (käsittelytaidot, havaintomotoriset taidot, yläraajojen voima)

MOVE! -mittaukset

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

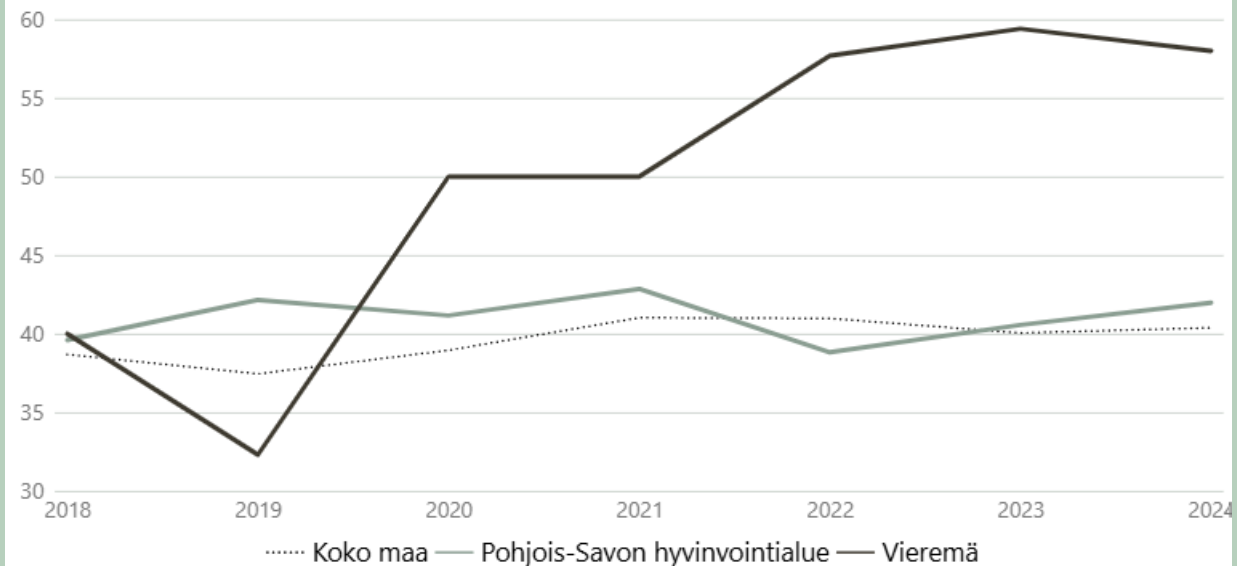
Lähde: **Sotkanet**
Tiedon ajankohta: **2024**
Uusin arvo (Oma kunta): **51,30**
Yksikkö: **%**

5 lk. Pojat 60% ↓ -24,6%

5 lk. Tytöt 45.8% ↓ -10,7%

5 lk. Yhteensä 51,3% ↓ -15,4%

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

Lähde: **Sotkanet**
Tiedon ajankohta: **2024**
Uusin arvo (Oma kunta): **58,00**
Yksikkö: **%**

8 lk. Pojat 54.2% ↓ -20,8%

8 lk. Tytöt 61.5% ↑ +17,7%

8 lk. Yhteensä 58% ↓ -1,4%

HYTE-kerroin

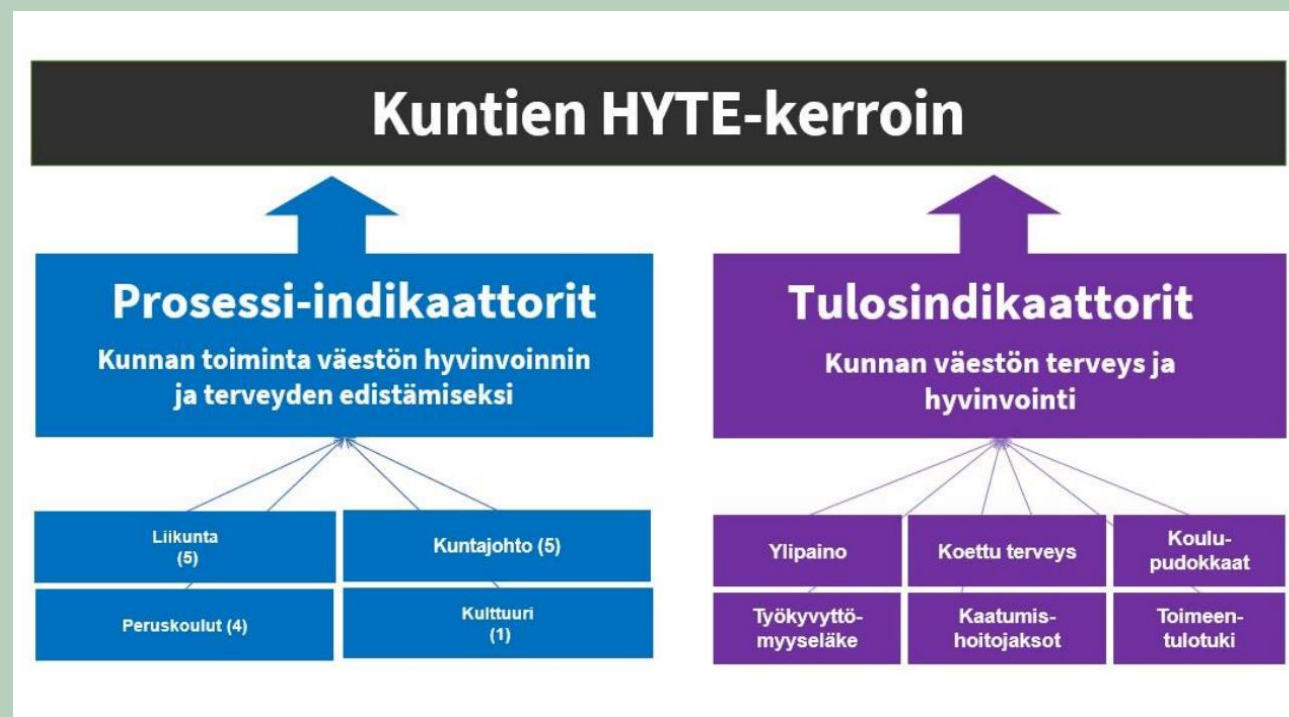
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Laskennassa käytettävät indikaattorit:

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella:

- toimintaa kuvaavista **prosessi-indikaattoreista** ja
- tuloksia kuvaavista **tulosindikaattoreista**.

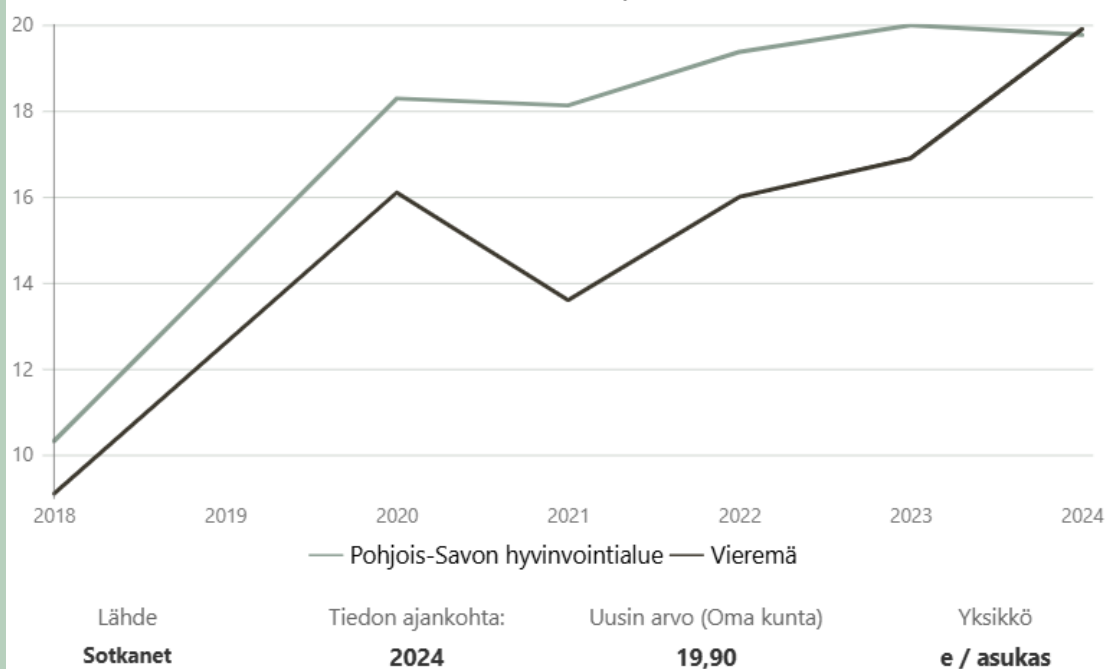
Yhteensä indikaattoreita on 21. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjain, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

HYTE-kerroin €/asukas

Indikaattori ilmaisee HYTE-kertoimen arvon muutettuna euroiksi asukasta kohden

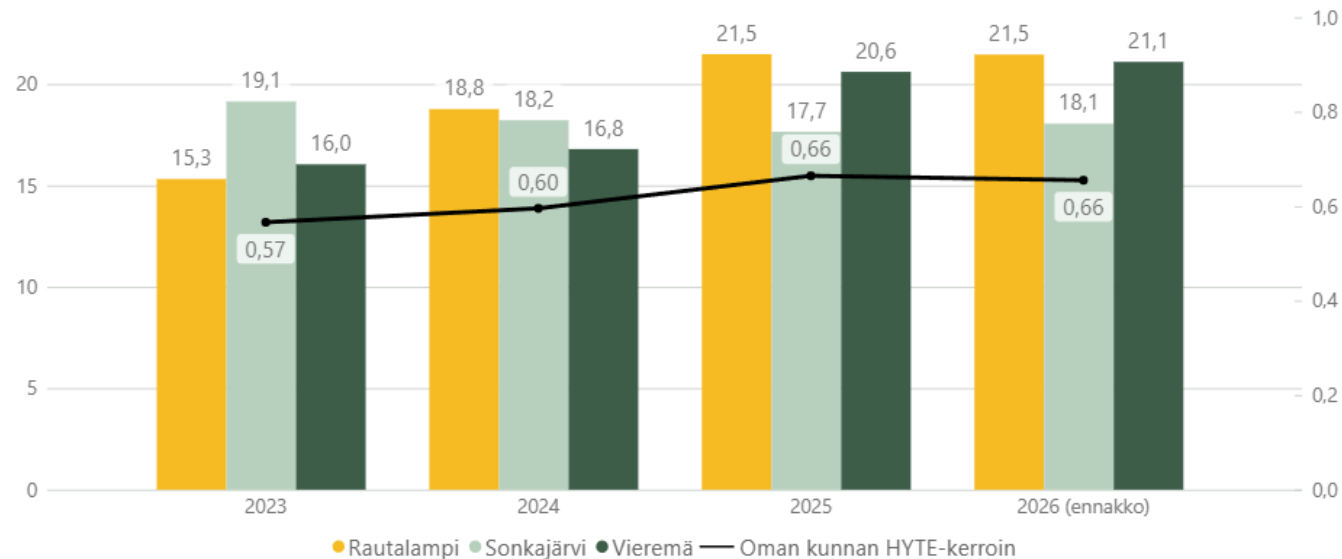
HYTE-kerroin euroa / asukas

Lähde: Valtionvarain ministeriö, valtionosuus laskelmatiedot vuodelle 2026

HYTE-kertoimeen perustuva rahoitus, €/asukas

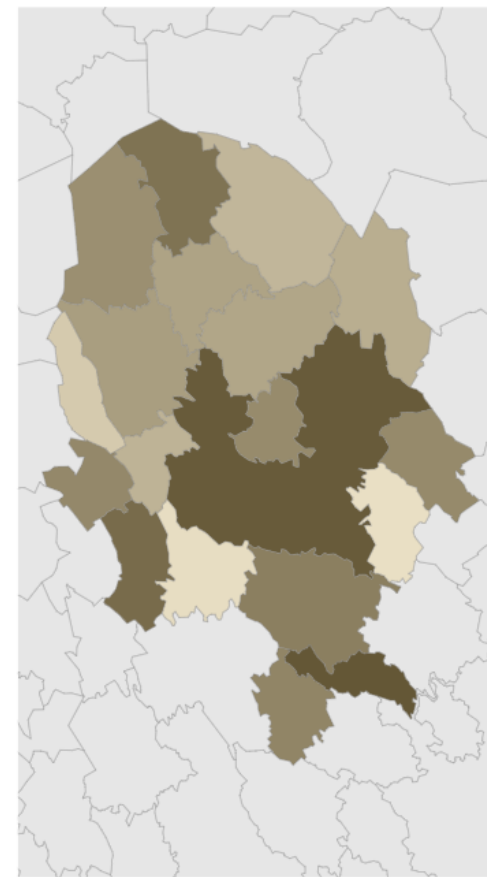
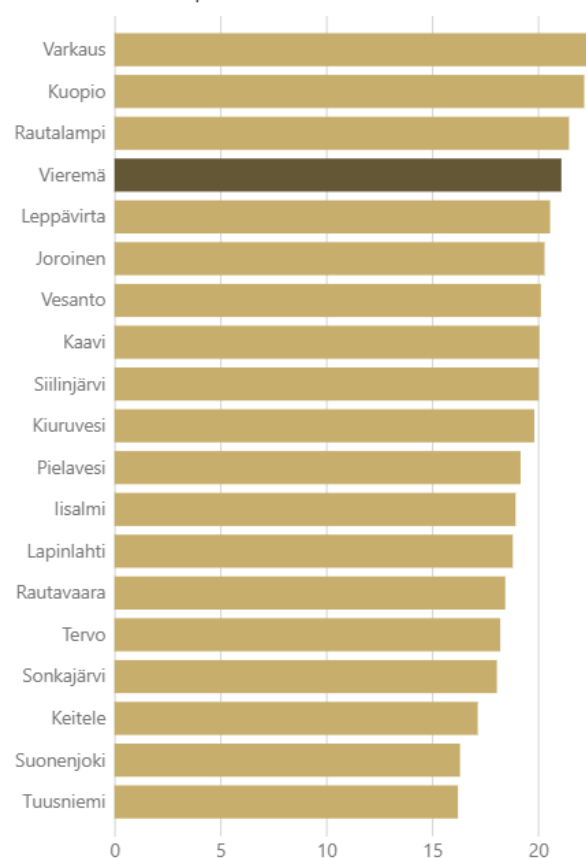
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa

HYTE-Valtionosuudet

Kunta	Asukasluku	Kunnan HYTE-kerroin	Valtionosuus, €
Varkaus	19669	0,69	440 011
Kuopio	125666	0,69	2 787 166
Rautalampi	2935	0,67	62 989
Vieremä	3352	0,66	70 726
Leppävirta	8971	0,64	184 512
Joroinen	4552	0,63	92 431
Vesanto	1851	0,63	37 267
Kaavi	2589	0,62	51 936
Siilinjärvi	21269	0,62	425 951
Kiuruvesi	7354	0,62	145 791
Pielavesi	3980	0,60	76 313
Iisalmi	20463	0,59	387 516
Lapinlahti	8865	0,58	166 724
Rautavaara	1413	0,57	26 070
Tervo	1388	0,57	25 279
Sonkajärvi	3570	0,56	64 453
Keitele	1985	0,53	34 043
Suonenjoki	6632	0,51	108 193
Tuusniemi	2311	0,50	37 477

HYTE-kertoimeen perustuva valtionosuus, euroa/asukas

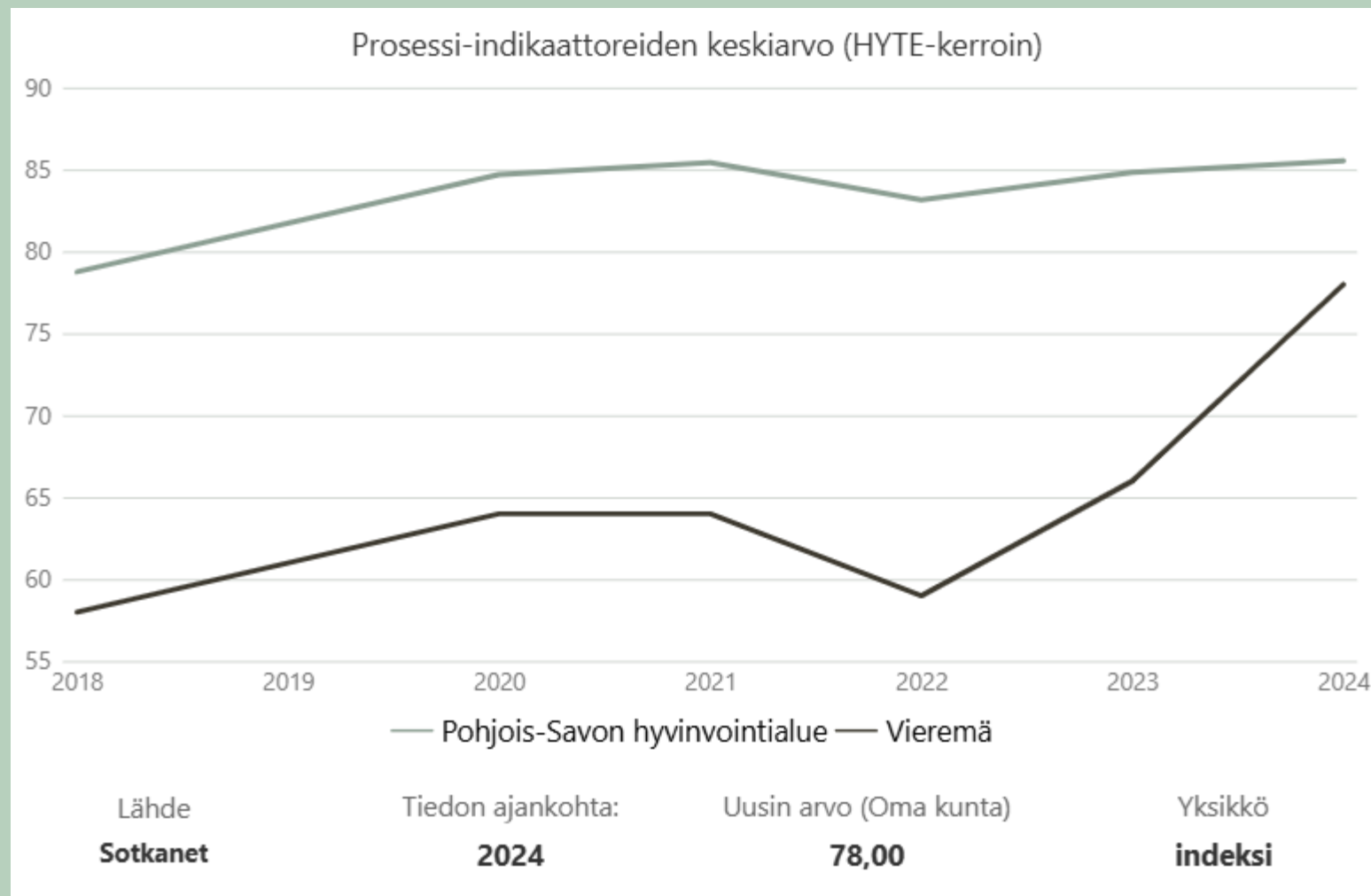

HYTE-kerroin

Prosessi-indikaattorien keskiarvo

Prosessi-indikaattoreilla haetaan
vastausta kysymykseen
**"Minkälaista kunnan hyvinvoinnin
ja terveyden edistämisen työ on".**

Indikaattorit kuvaavat edellytysten
luomista vaikuttavalle ja koordinoidulle
hyvinvoinnin ja terveyden edistämiselle.

HYTE-kerroin

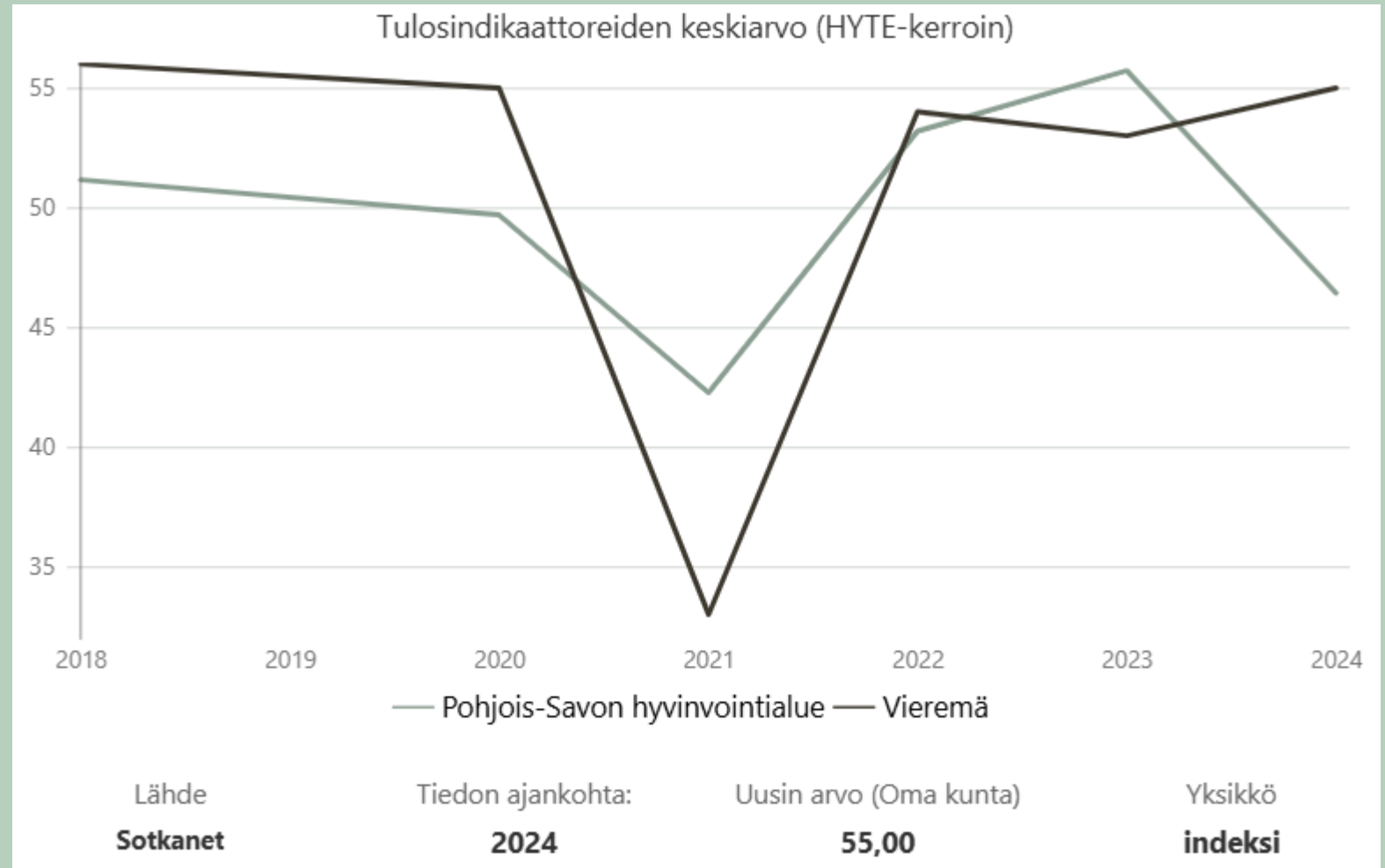
Tulosindikaattorien keskiarvo

Tulosindikaattorit kuvaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta väestötasolla.

Tulosindikaattorit on valittu näiden periaatteiden mukaan:

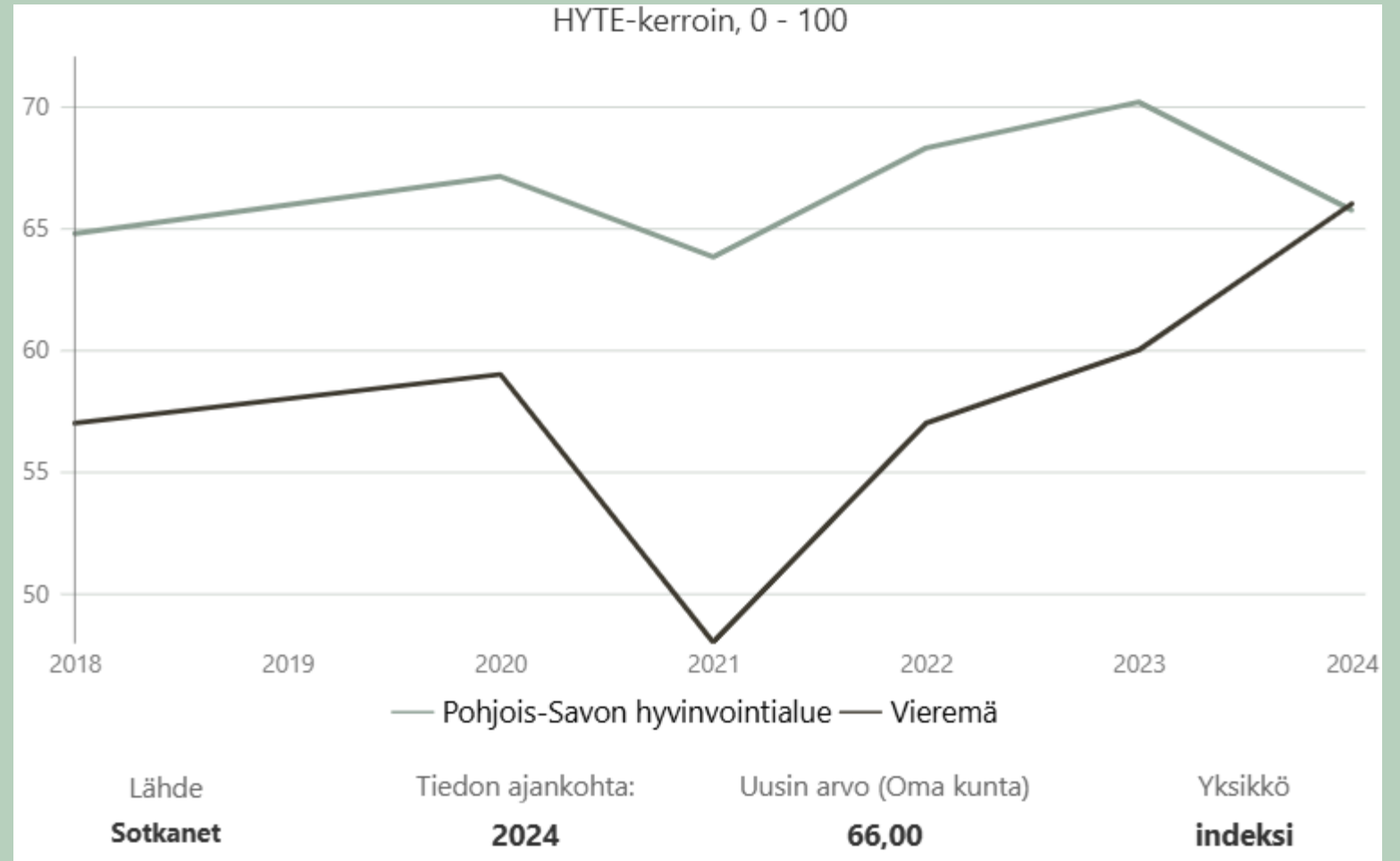
- kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin
- eri ikäryhmät ovat edustettuina
- jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta
- tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan

Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.

HYTE-kerroin 0-100

Indikaattori ilmaisee tulos- ja prosessi-indikaattorien keskiarvon.

Yhteenveto

Mitkä asiat hyvin tai missä on hyvä kehityssuunta

Kehityskohteet/heikko vertailutulos/huoli

Lapset ja nuoret

Perusopetuksen Oppilashuoltosuunnitelmaan lisätty useita hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä	Koulunuorisotyöntekijä-hanke edistää lasten ja nuorten psyykkistä toimintakykyä	Koulupersonal trainer-hanke edistää lasten ja nuorten fyysistä toimintakykyä	Yhä useampi nuori kokee, että koulussa voi keskustella aikuisen kanssa mieltä painavista asioista. (ktk 2023)
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä %, 8. ja 9. luokan oppilaista (kouluterveyskysely 2023)	Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi %, 8. ja 9.lk oppilaista (kouluterveyskysely 2023)	Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky	Nikotiinituotteiden välittäminen alaikäisille yleistynyt. Nikotiinipussien ja sähkösavukkeiden käyttö yleistynyt.
Vieremä 60,8% Koko maa 65,69%	Vieremä 42% Koko maa 27%	Vieremä 58% Koko maa 40,4%	

Työikäiset

Kunta tarjoaa maksutonta liikuntaneuvontaa henkilö- ja perhekohtaisesti. Vieremän perheliikuntahanke- Vilperi juurruttanut useita perheliikuntaa tukevia käytänteitä.	Mielenterveys- ja sairastavuusindeksien tuloksissa erittäin positiivinen suunta.	Pitkäaikaistyöttömät % työvoimasta (sotkanet 2024) Vieremä 2,2% Koko maa 3,6%
		Vaikeasti työllistyvät, % 15-64 vuotiaista (sotkanet 2024) Vieremä 3,5% Koko maa 4,5%
Vanhemman liiallinen alkoholin käyttö aiheuttanut haittaa (8. Ja 9. lk oppilaat – kouluterveyskysely 2023)	Suuri osa työikäisistä sitä mieltä, ettei työpaikoilla puututa riittävästi alkoholi haittoihin ja –ongelmiin. (Päihdetilannekysely 2025)	Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa (kouluterveyskysely 2023) Vieremä 4. ja 5. lk 47% Koko maa 60%
Vieremä 14% Koko maa 5%	Vieremä 45,5% (ei puututa riittävästi) Pohjois-Savo 30,5%	Vieremä 8. ja 9.lk 35% Koko maa 43%

Ikääntyneet

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65v. Täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä kohden. (sotkanet 2023)

Vieremä **144,6** hoitojaksoa
Koko maa 332,3 hoitojaksoa

Huoli hoitoonpääsystä ja terveyspalvelujen saavutettavuudesta korostunut ikäihmisten keskuudessa, hallituksen leikkaustoimien ja hyvinvointialueen kiristyneiden säästötoimien myötä.
- Vieremän vanhus- ja vammaisneuvosto

Pohjois-Savossa on hyvin seuraavat asiat

OSALLISUUS JA SOSIAALISET SUHTEET

- ♥ Hieman enemmän erityisesti korkeasti koulutetut ja miehet kokevat osallisuutta, myös ikääntyneissä miehet
- ♥ Perhe ja ystävät vahvistavat hyvinvointia kaikilla pohjoissavolaisilla
- ♥ Hyvä parisuhde lisää hyvinvointia. Parisuhteeseen tyytyväisempiä (esikouluikäisten vanhemmat) enemmän

MIELEKÄS TEKEMINEN

- ♥ Harrastukset ja mielekäs työ, joka on tasapainossa vapaa-ajan kanssa vahvistavat hyvinvointia

HYTE-RAKENTEET, PROSESSIT

- ♥ HVA:lla muotoutumassa kaikille toimialoille
- ♥ HYTE-yhdyspinnat ja palvelupolut työstetty yhdessä
- ♥ HYTE osa organisaation taloutta ja toimintasuunnitelmaa strategiatasolla
- ♥ Kuntien HYTE-rakenteet yhä monialaisempia ja poikkihallinnollisia
- ♥ Kuntien HYTE-resurssit vahvistuneet
- ♥ Terveydenedistämisasiivisuus HVA:lla ja kunnissa vahvinta HYTE seurannassa ja tarveanalyysissä, hyvinvointikertomus ja –suunnitelmatyö ja raportointi

PALVELUT

- ♥ Rokotuskattavuus
- ♥ Yläkoululaisten terveystarkastukset toteutuvat laadukkaasti.
- ♥ Yläkoululaiset ja ammattioppilaitoksen nuoret pääsevät keskimääräistä paremmin opiskeluhuollon palveluihin ja ovat saaneet tukea hyvinvointiinsa, lukuun ottamatta kuraattorin palveluja
- ♥ Parisuhteeseen saatu tukea (esikouluikäisten vanhemmat)
- ♥ Mielenterveyspalveluita saatu (esikouluikäisten vanhemmat)
- ♥ Sosiaalipalvelut koettu sujuvaksi ikääntyneiden 65v osalta

ELINTAVAT

- ♥ Lapset (4 ja 5.lk) ja yläkoululaiset ja ikäihmiset 65v liikkuvat päivittäin enemmän
- ♥ Luontoliikkuminen vahvistaa hyvinvointia kaikilla, eniten eri tekijöistä
- ♥ Hyvinvoinnin osalta tilanne on parantunut erityisesti yläkoululaisten osalta ja aikaisemmin heillä havaitut haasteet ovat nykyisin alakoululaisilla
- ♥ Toisen asteen ammatillisessa syödään koululounasta päivittäin useammin
- ♥ Kasvien ja hedelmien ja marjoja syödään ahkerammin työikäisten parissa
- ♥ Kalaa syödään 65v ja 75v parissa enempi kuin muilla alueilla

MIELENTERVEYS

- ♥ Ahdistusta toisen asteen ammatillisen nuorilla vähemmän
- ♥ Masennusoireita vähintään 2vk vähemmän (aol)
- ♥ Onnellisuutta työikäisillä enemmän kuin muilla alueilla
- ♥ Työikäisillä hieman enemmän positiivisen mielenterveyden kokemuksia

TAPATURMAT, VÄKIVALTA JA SYRJINTÄ

- ♥ Tapaturmia (toinen aste) vähemmän
- ♥ Kiusaamista (toinen aste) vähemmän
- ♥ Erilaista väkivaltaa (aol) (fyysinen, seksuaalinen jne) vähemmän
- ♥ Syrjintää työelämässä (työikäiset) ja sote-palveluissa (ikäihmiset) vähemmän

PÄIHTEET JA RIIPPUVUUDET

- ♥ Lukiolaisten päihdekokeilut vähäisempiä
- ♥ Perheissä välitetään vähempi alkoholia alaikäisille (aol)
- ♥ Rahapelaamista vähemmän (lukio, ikäihmiset)
- ♥ Netin haitallista käyttöä (aol) vähemmän
- ♥ Päivittäin tupakoivia ikäihmisiä 75v vähempi

Kehitettävät asiat Pohjois-Savossa vuosille 2025-2029:

Alustavat painopisteet ja tavoitteet, joita muokataan hyvinvointisuunnitelmaa tehtäessä työryhmissä ja verkostoissa

OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN

- ♥ Vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät/ kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa
- ♥ Yhteisöön kuulumisen tunne lisääntyy

HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ EDISTÄVÄT ELINTAVAT

- ♥ Raskaudenkeskeytykset vähenevät erit. yli 30v. ja vuoden sisään synnyttäneet tai keskeytys
- ♥ Kohdunkaulasyövän seulontojen käyntimäärät nousevat
- ♥ Ruokasuositusten jalkauttaminen (erit. tytöt, 8. ja 9. lk, työikäiset)
- ♥ Terveysliikuntasuositusten mukaisen liikunnallisuuden lisääminen arkeen (erit. aol pojat, työikäiset naiset ja keskitason koulutus, toimintaraj ikäihmiset)
- ♥ Riittävän unen ja palautumisen edistäminen (erit. työikäiset matala koulutustaso ja miehet, 8.9. lk ja lukion tytöt)
- ♥ Aivoterveysten edistäminen
- ♥ Suun terveys

VANHEMMUUS VAHVISTUU

- ♥ vanhemmuustaidot vahvistuu (keskusteluyhteys, rajat)

MIELENTERVEYSTAITOJEN VAHVISTAMINEN

- ♥ Tunne- ja vuorovaikutustaidot, itsesäätelyn taidot ja vastoinikäymisten sietokyvyn vahvistuminen (erit. tytöt, lukio, työikäiset, ikäihmiset)

RIIPPUVUUKSIEN EHKÄISY

- ♥ Alkoholin käyttö ja haitat vähenee (aol, työikäiset miehet, ikäihmiset)
- ♥ Rahapelaaminen ja haitat vähenee (aol, työikäiset)
- ♥ Tupakka (raskaana olevat, työikäiset) sähkötupakka (peruskoululaiset ja työikäiset) nikotiinituotteet (työikäiset miehet) / nikotiinittomuus
- ♥ Huumeiden käytön ehkäisy (miehet, korkeasti koulutetut)
- ♥ Netin haitallinen käyttö vähenee (4 ja 5 lk)

VÄKIVALTA, SYRJINTÄ JA TAPATURMAT VÄHENEVÄT

- ♥ Ketään ei syrjitä; ikä, terveydentila, mielipide (lapset, nuoret, työikäiset, ikäihmiset)
- ♥ Kaltoinkohtelua ei sallita erit. ikäihmiset
- ♥ Väkivaltaa ei sallita Erit. vanhempien toimesta lapsia kohtaan, kiusaaminen 4. ja 5 lk
- ♥ Kukaan ei koe seksuaalista ahdistelua tai häirintää
- ♥ Kaatumistapaturmat vähenevät erit ikäihmiset

HYTE-TIEDOLLA JOHTAMINEN, RAKENTEET, YHTENEVÄISET TOIMINTATAVAT

- ♥ HYTE-tiedolla johtaminen, kirjaaminen, HYTE-mittareiden luonti hvalle
- ♥ HYTE-jalkauttaminen
- ♥ HYTE-rakenteet (osaksi palvelustrategiaa, palvelurakennetta, käyttösuunnitelmia, järjestöyhteistyörakenne, hva palvelut-kunta yhteistyö, kulttuuri sotessa)
- ♥ HYTE-resurssit palvelutuotannossa (esim. HYTE-kerroin raha, lääkäri-, kuraattori, psykologi)
- ♥ Yhteneväiset käytännöt (mm. liikuntaneuvonta, MOVE-prosessi, AUDIT-C, tuen tarve selvitys, elintapaneuvonta)
- ♥ HYTE-asiantuntijatuki kuntiin: prosessit (Kuntajohdon TEA, erit Rautavaara, Perusopetuksen TEA, erit Rautavaara, lukio TEA, erit. Rautavaara, Liikunnan TEA, erit Tervo, Kulttuurin TEA, erit Tuusniemi)